

Årsrapport 2007

Innhold

Dette er Standard Norge	3
Organisasjon	4
Nøkkeltall	5
Styrets årsberetning	7
Resultatregnskap	11
Balanse per 31. desember	12
Noter til regnskapet for 2007	14
Kontantstrømanalyse	21
Revisors beretning	22
Aktiviteter i 2007	23
Standard Norges styre og representantskap	38
Forkortinger, ord og uttrykk	39

Illustrasjon på omslaget

NS-EN 124 Sluktopper og kumtopper for kjøre- og fotgjengerområder -
Konstruksjonskrav, typeprøving, merking og kvalitetskontroll

Tekstene i margene er forkortede versjoner av artikler som ble publisert på Standard Norges nettsted i løpet av 2007.

Dette er Standard Norge

- Standard Norge er en upartisk og uavhengig medlemsorganisasjon med ca. 80 medarbeidere. Medlemskap i Standard Norge er åpent for bedrifter, organisasjoner, myndigheter og andre.
- Standard Norge ivaretar standardisering som fører fram til Norsk Standard og tilhørende publikasjoner.
- Standard Norge har enerett på å utgi Norsk Standard.
- Årlig fastsetter Standard Norge ca. 1 200 nye Norsk Standard. De aller fleste av disse er utarbeidet som felles europeiske standarder.
- Standard Norge utvikler standarder på de fleste områder i samfunnet, unntatt innenfor teleteknologi og elektro.
- Standard Norge eier 80 % av Pronorm AS, som er standardiseringens salgs- og markedsføringsselskap.
- Standard Norge er medlem av og representerer Norge i den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN.
- Organisasjonen drives etter prinsippet om non-profit, i den forstand at alle inntekter tilbakeføres til aktivt standardiseringsarbeid.
- Standard Norge ble stiftet 24. juni 2003 og startet sin virksomhet 1. november 2003, men har røtter tilbake til 1923.

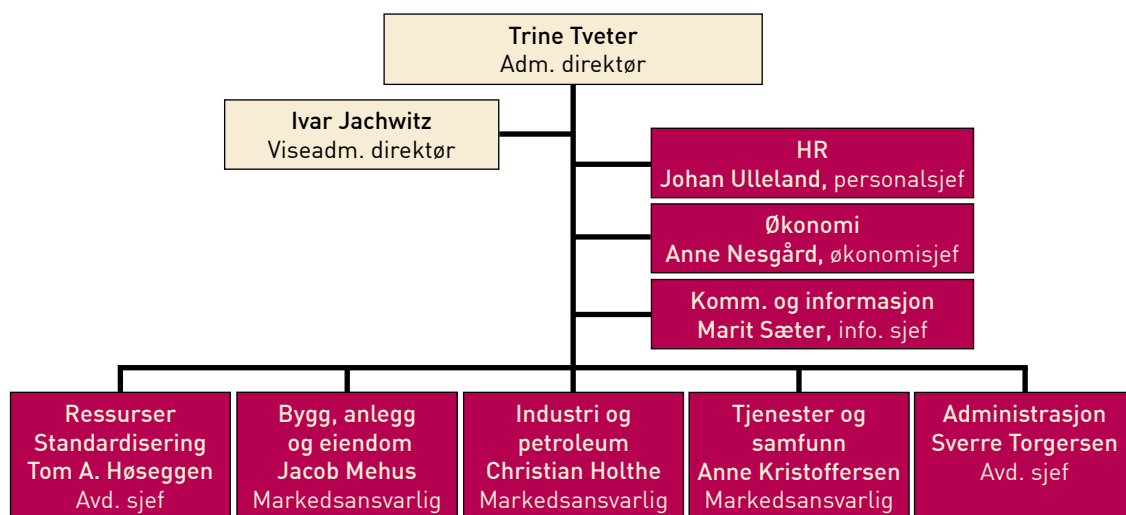

Miljøkommunikasjon - en veiledning i hvordan man skal lykkes

Det stilles store krav til måten virksomheter skal opptre på når det gjelder miljømessige utfordringer, og de må til enhver tid kunne svare på hva de foretar seg på miljøfronten. I 2007 kom det en ny internasjonal standard i ISO 14000-serien som skal gjøre det enklere å kommunisere hva slags effekt en virksomhets aktivitet har på miljøet, og hva virksomheten gjør for å verne om det. Standarden er oversatt til norsk og er utgitt under tittelen NS-ISO 14063 *Miljøstyring – Miljøkommunikasjon – Retningslinjer og eksempler*. Den skal være et verktøy for alle typer virksomheter som har behov for å utvikle et eget opplegg for miljøkommunikasjon.

Organisasjon

Ved utgangen av 2007 hadde Standard Norge 82 medarbeidere. 67 av disse var fast ansatte, mens 15 var konsulenter eller på engasjement. Til sammen utgjorde arbeidsinnsatsen 69,8 årsverk. Av de 82 medarbeiderne var fordelingen mellom kvinner og menn henholdsvis 39 og 61 %.

Organisasjonskart ved utgangen av 2007

Den faglige aktiviteten i to av markedavdelingene styres henholdsvis av Sektorstyret Bygg, anlegg og eiendom og Sektorstyret Petroleum. Sektorstyrene har bred representasjon fra de respektive næringene, noe som bidrar til å sikre en god forankring på arbeidet. Ved utgangen av 2007 var Harald Landrø, NTNU, leder av Sektorstyret BAE og Helge Vestre, StatoilHydro, ledet Sektorstyret Petroleum.

Arbeidsmiljø

Det totale sykefraværet blant de fast ansatte i 2007 var på 5,16 %. 0,85 prosentpoeng var egenmeldinger, mens 3,07 prosentpoeng skyldes langtidsfravær over to uker.

Standard Norges arbeidsmiljøutvalg har som oppgave å ivareta arbeidsmiljøet i organisasjonen. Utvalget har i 2007 bestått av Tore Johansen (ansattes representant), Grethe Dønhaug (verneombud), Johan Ulleland (personalsjef) og Trine Tveter (adm. direktør). Arbeidsmiljøutvalget har hatt ett møte der de behandlet arbeidsmiljørapporten fra bedriftslegen og resultatet av den interne "klimaundersøkelsen". Utvalget besluttet også å få gjennomført renhold av gardiner på kontorer og møterom. Høsten 2007 ble et prøveprosjekt med tilbud om ryggmassasje gjennomført. Tiltaket ble godt mottatt av de ansatte.

Standard Norge har et samarbeidsutvalg bestående av de tillitsvalgte Håvard Hjulstad (Negotia) og Jack Grimsrud (TEKNA) samt Trine Tveter (adm. direktør) og Johan Ulleland (personalsjef). Utvalget har hatt jevnlig møter hvor saker som berører avtaleverket, arbeidsforhold og bemanning har vært diskutert.

Standard Norge arbeider videre med utviklingen av organisasjonens kjerneverdier, og arrangerte også i 2007 en egen samling der hele organisasjonen ble trukket inn i prosessen.

God praksis for samfunns-kritiske informasjonssystemer

En ny europeisk workshop for å se på god praksis for samfunnskritiske informasjonssystemer startet opp i mars 2007. Det finnes flere standarder som danner grunnlag for arbeidet. Flere av de virksomhetene, i hovedsak franske, som står bak forslaget til forretningsplan, har i tillegg sjekklister, manualer, håndbøker osv.

I stedet for å ha en europeisk standard som første mål er det ofte at arbeidet innenfor IKT-området tar i bruk workshop-metodikken. Det vil si at forslagstillerne til prosjektet formulerer et utkast til forretningsplan. Så inviteres andre interessenter. Deretter fastsettes endelig forretningsplan, framdriftsplan blir utarbeidet, og sekretariat blir tilordnet. Arbeidsformen videre kan variere, men det kreves en endelig godkjenningsprosedyre for ferdige resultater, og disse må komme fram på bakgrunn av enighet blant deltakerne i workshopen. Resultatene blir så utgitt som en workshop-avtale (workshop agreement).

Nøkkeltall

Standarder	2007	2006	2005
Antall fastsatte Norsk Standard ¹	1 140	1 390	1 298
Av disse er det:			
Nasjonale (NS)	19	22	24
Europeiske (NS-EN, NS-EN ISO)	1 107	1347	1 265
Internasjonale (NS-ISO)	13	20	9
Andre	1	1	0
Antall oversettelser	33	48	90
Tilbaketrekninger	535	531	478
Totalt antall gyldige Norsk Standard ¹	13 691	13 166	12 313
Av disse er det nasjonalt utarbeidet	1 735	1 782	1 879
Totalt antall normative dokumenter ²	14 524	14 002	13 351

¹ Omfatter både de som er utviklet nasjonalt (NS), europeisk (NS-EN) og internasjonalt (NS-EN ISO og NS-ISO).

² Grunnlaget for beregning av "andre normative dokumenter", dvs. andre enn Norsk Standard, ble endret i 2005.

Standard for biodiesel

Aftenposten.no hadde 14. januar et oppslag om at norsk biodiesel kan skade bilene. I artikkelen henvises det til den "såkalte Europeiske CEN-standard EN 14214". Dette er en felles europeisk standard som i Norge er Norsk Standard, NS-EN 14214 *Drivstoff - Fettsyre-metylestere (FAME) for dieselmotorer*.

Standarden gir krav og spesifiserer prøvingsmetoder for fettsyre-metylestere (FAME) som er beregnet brukt i kjøretøy med dieselmotorer. Dette kan enten være 100 % konsentrasjon av FAME eller når FAME er tillegg i ordinær diesel. Ordinær diesel defineres for øvrig i en annen standard, NS-EN 590 *Drivstoff - Diesel*.

Nye retningslinjer for innsyn i ansattes e-post-adresse – bruk av Norsk Standard

Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) sendte i 2007 et forslag til regler om arbeidsgivers adgang til ansattes e-post mv. på høring. Forslaget er ment som endring av personopplysningsloven, nytt kapittel i personopplysningsforskriften og ny bestemmelse i arbeidsmiljøloven. Eforum i Standard Norge gav i sin høringsuttalelse anbefaling om at det utvikles en avtalemal som gir regler for arbeidsgivers rett til bl.a. innsyn i virksomhetsrelaterte dokumenter og kommunikasjon når arbeidstakere anvender arbeidsgivers elektroniske kommunikasjonsverktøy. En slik avtalemal kan utarbeides som Norsk Standard.

Høring og avstemninger	2007	2006	2005
Forslag sendt på høring (stadium 40)	1 353	1 501	1 633
Avstemninger til ISO (stadium 50)	766	800	631
Avstemninger til CEN (stadium 50)	1 048	1 444	1 472

Norsk engasjement

Sekretariat i ISO (inkl. lederverv)	16 + 42 ¹	16 + 45 ¹	46
Sekretariat i CEN (inkl. lederverv)	29	24	37 ²
Aktiv deltakelse i antall ISO/TC	87	86	76
Aktiv deltakelse i antall CEN/TC	139	-- ³	150
Antall deltakere internasjonalt	750	ca. 900	ca. 900
Vertskap for internasjonale møter i Norge	13	-- ³	-- ³

Nasjonal innsats

Nasjonale komiteer	391	374	350
Antall deltakere	1 850	ca. 2 000	2 125

¹ Tallene omfatter både ledelse av tekniske komiteer og arbeidsgrupper. Basert på nye innrapporteringer fra ISO og tallene fra tidligere år har inneholdt mangelfulle opplysninger.

² Omfatter også prosjektledere på enkeltoppdrag.

³ Tall ikke oppgitt.

Styrets årsberetning

Virksomhetens art og hvor den drives

Standard Norge (SN) er en uavhengig medlemsorganisasjon som utvikler standarder for de fleste områder i samfunnet. Organisasjonens arbeid omfatter nasjonale standarder og deltakelse i standardiseringsarbeidet i de internasjonale standardiseringsorganisasjonene CEN og ISO. Resultatet av dette arbeidet blir standarder fastsatt som Norsk Standard. Videre fremmer organisasjonen betydningen av standardiseringen og bruk av standarder. De viktigste målgruppene for Standard Norges arbeid er næringslivet og offentlige myndigheter, men arbeidet har også betydning for forbrukere og arbeidstakere samt forskning og innovasjon.

Virksomheten er lokalisert til Strandveien 18 på Lysaker i Bærum kommune.

Hovedtrekk for virksomheten i 2007

Interessen for standarder og deres viktige rolle har fått økt oppmerksomhet også i 2007. Dette gjelder standardisering og bruk av standarder både på tradisjonelle og nye områder. Oppstarten av arbeidet med en nasjonal standardiseringsstrategi bidro ytterligere til økt interesse for Standard Norges arbeid.

En meget stor andel av Standard Norges arbeid er knyttet opp mot CEN og ISO. Norge deltar aktivt i begge organisasjonene, har ansvar for komiteer og arbeidsgrupper, og prioriterer deltakelse på områder som er av betydning for norske interesser. Av de nesten 2 000 norske ekspertene som er engasjert i standardiseringsarbeid, deltar 750 i de internasjonale komiteene og deres arbeidsgrupper. Det er i særlig grad representanter fra næringslivet som deltar. Verdien av denne egeninnsatsen er anslått til å utgjøre i størrelsesorden 120 – 150 mill. kroner.

Standard Norge har i 2007 videreført et aktivt engasjement i styrende organer i

CEN og ISO, noe som er viktig for at våre nasjonale behov blir best mulig ivaretatt på policynivå. I ISO er Standard Norge medlem i det tekniske styret (ISO/TMB) som teller 12 av ISOs i alt ca. 107 aktive medlemmer. Denne posisjonen holder Norge t.o.m. 2008. I CEN er alle medlemmene med i både det administrative og det tekniske styret, slik at Standard Norge også her har tilsvarende påvirkningsmuligheter.

I 2007 ble det fastsatt 1140 nye Norsk Standard, mens 535 Norsk Standard ble trukket tilbake. Det totale antallet Norsk Standard har økt til 13 691 ved utgangen av 2007.

For den videre utvikling av Standard Norge som organisasjon har styret hatt fokus på utvikling av strategien frem mot 2013 og oppstart av arbeid med en nasjonal standardiseringsstrategi. Videre er implementeringen av gode administrative verktøy og rutiner for prosjekt- og økonomistyring viktige tiltak for bedre styring av virksomheten. Etter en forholdsvis lang innkjøringsperiode kan styret konstatere at systemene nå fungerer godt. Styret har også lagt vekt på synergier og effektiviseringsgevinster til fordel for større standardiseringsinnsats. Innsatsen fra de ansatte har vært betydelig, og vitner om evne og vilje til å takle de endringene som har funnet sted.

Økonomi

Standard Norges økonomi er basert på salg av standarder og tilhørende produkter, samt tilskudd fra Nærings- og handelsdepartementet og andre private og offentlige interessenter. Salg av standarder skjer gjennom datterselskapet Pronorm AS (som nå har byttet navn til Standard Online AS) hvor Standard Norge eier 80 % av aksjene. Royalty fra salget utgjør en betydelig del av inntektsgrunnlaget for organisasjonen.

Standarder for reflekse- vester i bil

I Norge ble det fra 1. mars 2007 påbudt å ha minst én refleksevest i bilen. Dette for at man skal være synlig i trafikken når man beveger seg ut av bilen ved uhell og liknende.

Refleksevester produsert i henhold til standarder er en bekreftelse på at vestene er kvalitetssikret. Se etter merking med standardene NS-EN 471 eller NS-EN 1150. Den ene standarden omfatter vernetøy til yrkesbruk, mens den andre gjelder vernetøy til fritidsbruk.

Ny kontrakt for vakt- og sikkerhetstjenester

Standard Norge mottok i begynnelsen av 2007 en henvendelse om å utarbeide en ny Norsk Standard med kontrakt for vakt- og sikkerhetstjenester. Gjennom et informasjonsmøte ble det avdekket at det var stor enighet i bransjen om å bidra til dette. Det ble derfor opprettet en bredt sammensatt komité som skulle utarbeide et utkast. Komiteen arbeidet meget effektivt, og forslaget til ny standardkontrakt ble sendt på høring i oktober 2007.

Driftsinntektene var i 2007 på totalt på 78,6 mill. kroner, hvorav tilskuddet fra Nærings- og handelsdepartementet (NHD) var på 25,0 mill. kroner og tilbakeførte inntekter (royalty som bidrag til utarbeiding av nye standarder) fra salg utgjorde 23,1 mill. kroner. Det samlede resultatet før finansinntekter var et underskudd på 0,513 mill. kroner og et overskudd på 0,813 mill. kroner etter finansinntekter.

For konsernet var driftsinntektene totalt på 106,6 mill. kroner. Det samlede resultatet før finansinntekter var et underskudd på 0,54 mill. kroner og et overskudd på 1,73 mill. kroner etter finansinntekter og skatt.

Videre drift

Årsregnskapet er utarbeidet etter forutsetningene om videre drift. Standard Norges eiendeler utgjorde ved årsskiftet 42,5 mill. kroner, og egenkapitalen utgjorde 26,4 mill. kroner. Styret mener virksomheten som i utgangspunktet ikke har økonomisk erverv som formål, har en tilfredsstillende økonomisk soliditet.

Utviklingen fremover

Behovet for standarder vil fortsette å øke: Standardiseringsvirksomheten vil fortsette å utvikle seg og komme inn på flere områder. For å kunne engasjere seg sterkere både nasjonalt og internasjonalt er det nødvendig å utvikle inntekstgrunnlaget for å sikre tilstrekkelig langsiktig finansiering. Spesielt er det viktig å få forståelse hos interessenter på nye standardiseringsområder at standardisering forutsetter medvirkning fra alle parter, også finansielt.

Standard Norge vil fortsette å styrke informasjonsinnsatsen og kommunikasjonen ut mot samfunnet. Nye webbløsninger vil være et viktig bidrag både for å oppfylle den generelle informasjonsplikten Standard Norge har, og samtidig

betjene vårt standardiseringsnettverk bedre med målrettet informasjon og mulighet for kommunikasjon for arbeidet i nasjonale og internasjonale standardiseringskomiteer.

I mars 2007 fikk Standard Norge i oppdrag av NHD på vegne av regjeringen å utarbeide en nasjonal standardiseringsstrategi. Målet med planen er å etablere strategiske mål for standardisering som virkemiddel for næringsutvikling, innovasjon og økt verdiskaping. En god standardiseringspolitikk bidrar til å sikre viktige interesser for norsk næringsliv og til en mer effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser.

Planarbeidet startet for fullt først i september, da etablering av en bredt sammensatt referansegruppe og en prosjektorganisasjon tok noe mer tid enn beregnet. Poenget med en slik organisering av arbeidet har vært å trekke representanter for ulike interessegrupper aktivt inn i arbeidet. Det er gledelig å konstatere at engasjementet fra interessentene har vært betydelig, og at det har bidratt svært positivt til utformingen av strategien. Et bredt engasjement medfører at viktige interessegrupper tar eierskap til prosjektet og bereder grunnen for å implementere de deler av strategien som er relevante for å nå virksomheter og organisasjoners egne mål.

NHDs oppdrag omfatter også mulige mål og tiltak rettet mot de nasjonale standardiserings-organisasjonene. Poenget er å sikre en mest mulig effektiv utnyttelse av de samlede ressursene disse organisasjonene rår over.

Standard Norge overlevert strategidokumentet til Nærings- og handelsdepartementet 11. mars 2008. Styret legger til grunn at departementet vil se positivt på dokumentet og initiere et arbeid for å gjennomføre tiltak i tråd med de mål

som er foreslått på myndighetenes ansvarsområde. Dette vil være et viktig signal til de øvrige interessegrupper om å utarbeide egne planer i tråd med den nasjonale strategien på grunnlag av planens overordnede mål og tiltak.

Den nasjonale strategien vil også ha føringer for Standard Norges egen strategi. Styret vil avklare nødvendige justeringer i Standard Norges planer og eventuelt beslutte tiltak som kan bidra til forbedringer i standardiseringsapparatet.

Finansiell risiko

Standard Norge har ikke eiendeler eller gjeld som i særlig grad er utsatt for finansiell risiko. På driftssiden utgjør statstilskuddet ca. 32 % av driftsinntektene, og organisasjonens aktivitetsnivå er i betydelig grad avhengig av tilskuddenes fremtidige størrelse. Organisasjonen er i liten grad påvirket av valuta-risiko.

Eksempler på nye oppgaver

Etter flere års forberedende nasjonalt arbeid har Standard Norge nå fått etablert ISOs komité for **fiskeri og havbruk**. Komiteen kom i gang med sitt arbeid i oktober, der tidligere fiskeriminister og nåværende fylkesmann i Troms, Svein Ludvigsen, er komiteens leder, mens Standard Norge har sekretariatet. Komiteen har over 30 medlemsland.

Andre eksempler er etablering av en nasjonal speilkomité for **nanoteknologi**, lansering av **ny teknologi for elektroniske blanketter** for bruk innenfor BAE-området, og betydelig satsing på utvikling av **neste utgave av NS 3420-standarden**.

I 2007 ble det igangsatt et stort kartleggingsprosjekt i regi av CEN for å se på behovet for standarder på **tjenesteområdet**. Prosjektet er finansiert av EU/EFTA

og skal kartlegge behovet for europeiske standarder innenfor 11 ulike tjenestesektorer. Standard Norge har sammen med vår nederlandske søsterorganisasjon NEN hatt ansvaret for ett av disse prosjektene, Smarthus-tjenester. På bakgrunn av resultatet fra disse kartleggingsstudiene skal det igangsettes standardiseringsprosjekter.

Standard Norge har et omfattende standardiseringsprogram innenfor **universell utforming**, og det er bred interesse for arbeidet fra myndigheter, interesseorganisasjoner og næringslivet. I forbindelse med innføring av ny lovgivning i Norge fra 2009 har standardiseringsarbeidet knyttet til universell utforming blitt mer aktualisert. Standard Norge har i den forbindelse bidratt til FADs utredning om virkemidlene som må på plass for at det skal kunne settes krav til universell utforming av IKT-utstyr etter den nye rettighetsloven.

Plastkomposittindustrien har lenge savnet enhetlige spesifikasjoner for råmaterialer som inngår i plastkompositter (fiberarmert plast). Standard Norge medvirker til at det blir utarbeidet en europeisk standard på området. En ny arbeidsgruppe (WG15 Fibre Reinforced Composites) under CEN/TC 249 Plastics har blitt etablert, og Standard Norge skal ha sekretariatet og lederen som kommer fra den norske bedriften FiReCo.

Standarder for **BAE-næringen** har tradisjonelt vært knyttet til byggverkets oppføring, men nå er det også startet standardiseringsarbeid knyttet til grensesnittet mellom de som eier et byggverk og de som utfører tjenester overfor byggherrene og brukerne av bygget.

Standard Norge har startet et prosjekt for å utarbeide en Norsk Standard for **lavenergi- og passivhus**. Dette arbeidet

Nasjonale tillegg (NA) til Eurokodene

Eurokodene består av en samling europeiske standarder, NS-EN 1990 til NS-EN 1999, for prosjektering av konstruksjoner. Eurokodene angir felles krav til pålitelighet for konstruksjonene.

Sikkerhetsnivået for konstruksjoner kan bestemmes nasjonalt. Det samme gjelder krav til bestandighet, ivaretagelse av nasjonale klimatiske og geografiske forhold og forhold knyttet til økonomi og ressursbruk i byggingen. Eurokodene inneholder derfor en rekke definerte parametere som kan fastsettes nasjonalt i et nasjonalt tillegg til den felles europeiske standarden. Eurokodene vil fra 2010 erstatte dagens gjeldende norske prosjekteringsstandarder.

Veidekke inngår samarbeidsavtale med Standard Norge

Som første entreprenør- og eiendomsutviklingselskap inngikk Veidekke i 2007 en samarbeidsavtale med Standard Norge. Avtalen skal gjøre det lettere for Veidekke å koordinere og prioritere sine aktiviteter innenfor standardiseringen og ha en strategisk tilnærming til området. For Standard Norge er det verdifullt å få innsikt i en så stor aktørs behov og interesser når det gjelder standardisering.

Gjennom avtalen vil Veidekke bli orientert om nye og pågående standardiseringsprosjekter nasjonalt og internasjonalt. Det dreier seg om prosjekter knyttet til alt fra konstruksjonsstandarder og beskrivelsestekster til kontraktsstandarder. Veidekke og Standard Norge vil ha jevnlig kontakt gjennom kontaktmøter.

startet opp høsten 2007, og standarden planlegges ferdig våren 2009. En av Husbankens målsettinger er å bidra til et godt innemiljø i boliger. De støtter derfor et prosjekt for å oppgradere standardforslaget prNS 3563 Dimensjoneringsmetoder for innemiljø til å bli en endelig Norsk Standard.

Det har vært arbeidet intensivt i 2007 med å ferdigstille felles europeiske standarder for **prosjektering av konstruksjoner**, Eurokoder, samt implementeringen av disse i Norge. Dette har også omfattet oversettelse av mange av Eurokodene til norsk. Arbeidet med Eurokodene blir videreført i 2008.

Arbeidsmiljø

I 2007 var det totale sykefraværet på 5,16 % i Standard Norge. Egenmeldingsfraværet var på 0,85 %. Sykefravær lenger enn én måned utgjorde 3,07 %.

Standard Norge har bedriftslegeordning.

Standard Norge arbeider kontinuerlig og systematisk med å forbedre arbeidsmiljøet, herunder vektlegging av likestilling. Av Standard Norges 82 medarbeidere i 2007 var 39 % kvinner. De fordeler seg på alle typer stillingskategorier. For hele konsernet med 99 medarbeidere var andelen kvinner på 45,5 %.

Standard Norge har eget verneombud, og det er etablert et arbeidsmiljøutvalg.

Ytre miljø

Standard Norge driver kontorvirksomhet i leide lokaler og har ingen spesielle utslipp av miljømessig art.

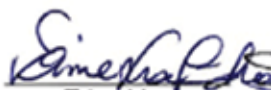
Resultatdisponering

Standard Norges virksomhet gav i 2007 et positivt resultat på 0,813 mill. kroner. Overskuddet er tilført organisasjonens egenkapital.

Lysaker, 16. april 2008
I styret for Standard Norge

Thor Håkstad
styreleder

Sverre A. Larssen
nestleder

Trine Lise
Sundnes

Tor R. Skjærpe

Jan-Erik Erichsen

Ingrid Bjotveit

Alina Torp
Høisæter

Guri Kjølven

Jack Grimsrud

Trine Tveter
adm. direktør

Resultatregnskap

Mor ¹			Konsern ²	
2006	2007	Note	2007	2006
DRIFTSINNTEKTER				
33 515 784	31 994 396		59 479 494	60 549 638
24 800 000	25 000 000		25 000 000	24 800 000
16 905 352	21 660 107		21 157 667	16 402 912
75 221 136	78 654 503		105 637 161	101 752 550
DRIFTSKOSTNADER				
17 820 012	17 313 520		28 438 431	29 265 643
41 812 687	45 240 811	4, 5	53 912 683	48 983 079
477 300	700 368	1	1 350 214	1 033 353
15 640 047	15 913 770		21 395 253	23 406 505
75 750 045	79 168 468		105 096 581	102 688 581
-528 910	-513 966		540 580	-936 030
DRIFTSRESULTAT				
225 205	385 160		548 155	356 679
693 323	948 095		1 043 541	787 167
5 816	6 244		6 244	5 816
63 119	0		40 344	103 248
849 595	1 327 012		1 545 108	1 034 783
320 685	813 046		2 085 688	98 753
RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD				
0	0	9	358 328	-59 643
				Skattekostnad på ordinært resultat
320 685	813 046		1 727 360	158 396
ÅRSRESULTAT				
Overføringer				
320 685	813 046			Avsatt til annen egenkapital
320 685	813 046			Sum overføringer

¹ Omfatter Standard Norge

² Omfatter Standard Norge og datterselskapet Standard Online AS (tidl. Pronorm AS)

regjeringen.no med samiske sider

Regjeringens nye nettportal heter regjeringen.no. Standard Norges prosjekt "samIT - Kompetanse i samisk språk og IT" har hatt ansvaret for koordineringen av all oversettelse og kvalitetssikring av de samiske sidene. For første gang skal alle departementer ha førstesider på samisk i tillegg til bokmål, nynorsk og engelsk. Det er tatt hensyn både til svaksynte og dyslektikere. Syntetisk tale er tilgjengelig både på bokmål, nynorsk og engelsk.

Balanse per 31. desember

ISO 26000 – Standarden for samfunnsansvar tar form

I ISO utarbeides det en internasjonal standard for samfunnsansvar. ISO 26000 skal gi veiledning til virksomheter i hvordan de skal opptre samfunnsansvarlig. Einar Flydal, leder av den norske referansegruppen for dette arbeidet, hadde følgende oppsummering etter et komitémøte som ble holdt i februar 2007:

“Å komme fram til enighet om en standard for samfunnsansvar på tvers av kulturer, interessegrupper, språk og land er litt av en utfordring! Prosessen er i seg selv en vesentlig del av målet: å skape felles forståelse, felles referanserammer, og tillit til hverandre og hverandres intensjoner. Prosessen er både interessant, frustrerende, litt kaotisk, og stramt regissert av erfarne standardiseringsfolk. For oss som ikke har den bakgrunn, er det i seg selv en opplevelse å se prosessen utspille seg. Vi kom flere skritt i riktig retning. Samtidig ble løpet lagt for en større revisjon, der vi nå har langt mer å bygge på enn i forrige runde.”

Mor		Konsern			
2006	2007	Note	2007	2006	
EIENDELER					
Anleggsmidler					
Immaterielle eiendeler					
0	0	9	0	231 868	Utsatt skattefordel
0	854 127	5	1 422 997	0	Pensjonsmidler
0	854 127		1 422 997	231 868	Sum immaterielle eiendeler
Driftsmidler					
1 106 625	2 842 485	1	4 767 787	3 085 101	Web-design, software
617 124	268 042	1	391 204	877 270	Varige driftsmidler
1 723 749	3 110 527		5 158 991	3 962 371	Sum driftsmidler
Finansielle anleggsmidler					
2 400 000	2 400 000	2	0	0	Aksjer i Standard Online AS
1 000	1 000	2	1 000	1 000	Andre aksjer
2 401 000	2 401 000		1 000	1 000	Sum finansielle anleggsmidler
4 124 749	6 365 654		6 582 988	4 195 239	SUM anleggsmidler
0	0		456 115	310 007	Varelager
Omløpsmidler					
Fordringer					
10 181 094	4 638 707	7	4 160 500	5 589 152	Kundefordringer
2 043 430	844 604		1 070 250	2 791 458	Andre fordringer
12 224 524	5 483 311		5 230 750	8 380 611	Sum fordringer
Finansielle omløpsmidler					
17 843 342	18 720 018	8	18 720 018	17 843 342	Kortsiktige finansplasseringer
17 843 342	18 720 018		18 720 018	17 843 342	Sum finansielle omløpsmidler
9 520 710	11 943 368	3	15 791 073	15 522 642	Bankinnskudd, kontanter
39 588 576	36 146 697		40 197 955	42 056 602	SUM omløpsmidler
43 713 325	42 512 351		46 780 943	46 251 842	SUM EIENDELER

Mor				Konsern	
2006	2007		Note	2007	2006
EGENKAPITAL OG GJELD					
Egenkapital					
Opptjent egenkapital					
26 001 463	26 391 548	Annen egenkapital	6	26 617 053	25 495 517
0	0	Minoritetsinteresser	6	656 376	473 513
26 001 463	26 391 548	SUM egenkapital		27 273 429	25 969 030
Gjeld					
Avsetning forpliktelser					
0	0	Utsatt skatt	9	98 663	0
1 118 691	0	Pensjonsforpliktelser	5	0	444 676
1 118 691	0	Sum avsetning forpliktelser		98 663	444 676
Kortsiktig gjeld					
5 275 817	3 870 620	Leverandørgjeld		5 084 317	6 846 187
0	0	Betalbar skatt	9	27 797	0
3 696 238	3 874 949	Skyldige off. avgifter		4 771 766	4 580 523
7 621 116	8 375 233	Annen kortsiktig gjeld		9 524 971	8 411 426
16 593 171	16 120 803	Sum kortsiktig gjeld		19 408 851	19 838 136
43 713 325	42 512 351	SUM GJELD OG EGENKAPITAL		46 780 943	46 251 842

Lysaker, 16. april 2008
I styret for Standard Norge

 Thor Håkstad styreleder	 Sverre A. Larssen nestleder	 Trine Lise Sundnes	 Tor R. Skjærpe
 Jan-Erik Erichsen	 Ingrid Bjotveit	 Alina Torp Høisæter	 Guri Kjøven
 Jack Grimsrud			 Trine Tveter adm. direktør

Tar initiativ til nasjonal standardiseringsstrategi

I mars gav Nærings- og handelsdepartementet Standard Norge i oppdrag å lage en nasjonal standardiseringsstrategi.

– Vi vil styrke næringspolitikken gjennom å tydeliggjøre sammenhengen mellom forskning, innovasjon og standardisering. Derfor har jeg i dag, på vegne av regjeringen, bedt Standard Norge om å utforme en nasjonal strategi for standardisering, sa statssekretær Rikke Lind ved overrekkelsen. – I Soria Moria-erklæringen slår regjeringen fast at Norge skal bli en av de ledende, innovative økonomier i verden på områder hvor vi har fortrinn. En nasjonal standardiseringsstrategi skal bygge opp om denne satsingen. Standarder utgjør en verdifull kunnskapsbase som må utnyttes best mulig.

Noter til regnskapet for 2007

Standardisering av tjenester
Standard Norge deltar i et stort europeisk prosjekt som tar sikte på å kartlegge behovet for standarder innenfor ulike tjenesteområder. Det er Europakommisjonen som har bedt om at prosjektet gjennomføres, og det er også kommisjonen og EFTA-sekretariatet som i hovedsak finansierer arbeidet. Arbeidet startet opp i januar 2007, og en sluttrapport skal foreligge andre halvår av 2008. Det er den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN som står bak prosjektet sammen med en rekke nasjonale standardiseringsorganisasjoner.

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven. Det er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder og reglene for god regnskapsskikk.

Inntektsføringsprinsipp

Inntektsføring ved salg av varer og tjenester skjer ved leveringstidspunkt.

Kostnadsføringsprinsipp

Kostnader medtas etter sammenstillingsprinsippet, dvs at kostnader medtas i samme periode som tilhørende inntekter inntektsføres.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som forfaller til betaling innen ett år fra etableringstidspunktet, er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Langsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av rentendringer.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives over forventet økonomisk levetid. Avskrivningene fordeles lineært over antatt økonomisk levetid.

Aksjer og andeler i datterselskap

Aksjer i det 80 %-eide datterselskapet Standard Online AS er bokført til kostpris. Aksjene i Nsafe.no er overtatt i forbindelse med innlemming av stiftelsen eforum i Standard Norge og er oppført til kr 1 000.

Kortsiktige finansplasseringer

Kortsiktige finansplasseringer vurderes til virkelig verdi som er lik markedsverdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av fordringene.

Pensjoner

Ved regnskapsføring av pensjoner er lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag lagt til grunn. Estimatavik og planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor). Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene. Det vises til note 5 for endring i forpliktelse.

Konsern

Standard Norge eier per 31.12.07 direkte 80 % av aksjene i Standard Online AS og 100 % av aksjene i Nsafe.no AS. Regnskapet for Nsafe.no AS er ikke konsolidert i det det anses uvesentlig. Det vises for øvrig til nøkkeltall i note 2.

Skatt

Standard Norge driver ikke skattepliktig virksomhet. Skatt i konsernregnskapet er relatert til datterselskapet Standard Online AS.

Note 1 Varige driftsmidler

Mor

	Web- design, software	Datapro- grammer	Maskiner/ inventar	Biler	Totalt
Anskaffelseskost 01.01.07	1 106 625	1 207 840	1 232 685	160 000	3 707 150
Tilgang i perioden	1 984 908	0	0	0	1 984 908
Avgang i perioden	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.07	3 091 533	1 207 840	1 232 685	160 000	5 692 058
Samlede av- og nedskrivninger	249 048	939 798	1 232 685	160 000	2 581 531
Bokført verdi	2 842 485	268 042	0	0	3 110 527
Periodens avskrivninger	249 048	339 300	69 020	43 000	700 368
Avskrivningssats	33 %	33 %	33 %	20 %	
Levetid i år	3 år	3 år	3 år	5 år	

Konsern

	Web- design, software	Datapro- grammer	Maskiner/ inventar	Biler	Totalt
Anskaffelseskost 01.01.07	3 484 073	1 207 840	2 157 421	160 000	7 009 334
Tilgang i perioden	2 444 596	0	0	0	2 444 596
Avgang i perioden	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.07	5 928 669	1 207 840	2 157 421	160 000	9 453 930
Samlede av- og nedskrivninger	1 160 882	939 798	2 034 259	160 000	4 294 939
Bokført verdi	4 767 787	268 042	123 162	0	5 158 991
Periodens avskrivninger	639 048	339 300	328 866	43 000	1 350 214
Avskrivningssats	33 %	33 %	33 %	20 %	
Levetid i år	3 år	3 år	3 år	5 år	

Note 2 Aksjer datterselskap

Selskap:	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende i kroner	Verdi i balanse
Nsafe.no AS	100 000	100	1 000	1 000
Standard Online AS	3 000 000	2 400	1 000	2 400 000
SUM				2 401 000

Boligareal (BOA) utgår som begrep

Begrepet boligareal vil snart forsvinne fra boligprospekter og –annonser. Etter revisjonen av NS 3940 som omhandler areal- og volumberegninger av bygninger vil det bli erstattet av "bruksareal".

Begrepet bruksareal vil medføre et betydelig mindre konfliktnivå mellom kjøper, selger og megler, og spare rettssystemet for mange unødvendige saker, mener eiendomsmeklerbransjen.

- Det forhold at man ikke lenger kan benytte boligareal om den delen av boligen som kan benyttes til varig opphold, krever imidlertid nye løsninger. Bruksareal alene vil ikke være tilstrekkelig for slik informasjon, sier forbrukerombud Bjørn Erik Thon som hilser den nye standarden velkommen.

Forbrukerombudet har i samarbeid med bransjeorganisasjonene og Standard Norge nedsatt en arbeidsgruppe som har funnet fram til hvilke areal som skal angis ved markedsføring av boliger. Dette har medført en egen veiledning til bruk ved oppmåling og kjøp/salg av boliger.

Kurs og workshop relatert til sveising

Standard Norge i samarbeid med Pronorm hadde to ulike arrangement på området sveising i 2007. Det var kurset "Kvalitetsforbedring av fabrikkasjons- og sveiseprosessen" og en workshop om godkjenning av sveisere.

Den gamle NS-EN 729-serien av standarder om kvalitetskrav til sveiseprosessen er nå erstattet av en ny standardserie: NS-EN ISO 3834. Hva innebærer endringene, hvilke erfaringer har bedriftene med den gamle standardserien og hvordan skal man tilpasse seg den nye var tema som ble tatt opp på kurset.

NS-EN ISO 9606-1 er en ny standard som er under utarbeidelse. Den skal erstatte NS-EN 287-1 og tidligere ISO 9606-1. Aktuelle brukere og interessenter ble invitert til en workshop for å gå gjennom og diskutere forslaget til standard. Å delta på en slik workshop gir mulighet til å påvirke utformingen av den kommende standarden.

Aksjene i datterselskapet Standard Online AS er bokført til kostpris. Standard Norge eier direkte 80 %. Egenkapitalen i selskapet (100 %) var per 31.12.07 kr 3 281 881,- og overskuddet i 2007 var kr 914 315,-. Nsafe.no AS er et heleid datterselskap med egenkapital per 31.12.06 på kr 29 862,-. Selskapet er meldt oppløst 02.01.2008. Dette selskapet er ikke konsolidert inn i konsernet Standard Norge på grunn av at det ikke i vesentlig grad påvirker konsernregnskapet.

Note 3 Bankinnskudd

I posten inngår bundet bankinnskudd med kr 1 798 802,- som dekker de ansattes skattetrekk for 2007. For konsernet utgjør dette beløpet kr 2 060 517,-.

Note 4 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser til ansatte

Mor	2007	2006
Lønnskostnader		
Lønninger/honorar	33 713 075	31 685 243
Arbeidsgiveravgift	5 964 518	5 280 423
Pensjonskostnader	4 689 440	4 116 675
Andre ytelser	873 778	730 345
Sum	45 240 811	41 812 687
Antall årsverk for ansatte per 31.12.	61,7	59,6
Ytelser til administrerende direktør		2007
Lønn		1 021 933
Annen godtgjørelse		149 114
Sum ytelser til administrerende direktør		1 171 047
Godtgjørelse til styret		268 925
Konsern		
Lønnskostnader	2007	2006
Lønninger/honorar	40 284 534	37 116 759
Arbeidsgiveravgift	7 035 295	6 269 797
Pensjonskostnader	5 511 879	4 590 168
Andre ytelser	1 080 975	1 006 354
Sum	53 912 683	48 983 079
Antall årsverk for ansatte per 31.12.	75,2	70,5

	Mor	Konsern
Honorarer for revisjon og bistand		
Revisjon, pliktig	127 000	163 800
Attestasjonsoppgaver	40 850	40 850
Regnskapsmessig bistand	24 000	28 500
Skattemessig bistand	0	6 500
Sum	191 850	239 650

Note 5 Pensjonsmidler og -forpliktelser

Organisasjonen har pensjonsordninger som omfatter samtlige ansatte, og disse tilfredsstiller lov om obligatorisk tjenstepensjon (OTP). Ordningen gir rett til definerte framtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Forpliktelsen er dekket gjennom et forsikringselskap. I tillegg har organisasjonen usikrede forpliktelser som dekkes over drift.

Økonomiske forutsetninger	2007	2006
Diskonteringsrente	4,70 %	5,00 %
Forventet lønnsregulering	4,50 %	3,00 %
Forventet G-regulering	4,25 %	3,00 %
Forventet pensjonsøkning	2,00 %	1,50 %
Forventet avkastning på fondsmidler	5,75 %	6,00 %

Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger innenfor forsikring.

Mor

Pensjonskostnader	Sikrede ytelser	Usikrede ytelser	2007	2006
Nåverdi pensjonsopptjening	4 763 400	516 234	5 279 634	3 952 185
Rentekostnad	3 430 126	309 523	3 739 649	3 554 890
Resultatførte estimatavvik	252 153	33 525	285 678	51 712
Avkastning pensjonsmidler	-4 615 521	0	-4 615 521	-4 193 556
Amortisert estimatavvik	0	0	0	0
Periodisert arbeidsgiveravgift	0	0	0	751 444
Netto pensjonskostnad	3 830 158	859 282	4 689 440	4 116 675

Høring på forslag til standard om universell utforming

Forslaget til Norsk Standard, prNS 11001 Universell utforming av byggverk og tilliggende uteområder, ble sendt på høring i april.

Forslaget til standard henvender seg i første rekke til de prosjekterende i en byggesak, men også til tiltakshavere og kommuner. Standardens krav og anbefalinger skal bidra og utdype funksjonskravene i teknisk forskrift til plan- og bygningsloven om brukbarhet og tilgjengelighet.

Standarden er ment å gjelde for alle typer bygninger og for beboere, arbeidstakere og besøkende i bygningene. Den gir krav og anbefalinger som skal gjøre det lettere for funksjonshemmede og personer med bevegelses- og orienteringshemninger. Det fokuseres sterkt på at løsninger som er bra for mennesker med funksjonsvansker, også er til fordel for alle.

Oslo tar ikke hensyn til Norsk Standard for skilting

Et bredt samarbeid mellom Standard Norge, Norsk Form, Blindeforbundet, skiltbransjen og Deltasenteret har resultert i en ny Norsk Standard, NS 3041 Skilting – Veiledning for plassering og detaljer. Oslo kommune har ikke tatt hensyn til standarden i sin nye skilt- og reklameplan som ble omtalt i Aftenposten 22. mai.

Oslo kommune har fått hard kritikk fra flere miljøer. Da skilt- og reklameplanen var ute på høring, ble det blant annet anbefalt at kommunen skulle velge definisjonene i den nye skiltstandard. Fordi dette ikke ble gjort foreligger det nå to ulike sett med begreper og definisjoner når det gjelder reklameskilt. Dette skaper usikkerhet og forvirring hos både tiltakshavere, produsenter og beslutningstakere.

Den norske standarden for skilting er ment å være et verktøy for både kommuner, arkitekter, grafiske designere, handelsstanden og skilt- og reklamebransjen, og gir konkrete råd for skilting av bygninger og uteområder.

	Sikrede ytelser	Usikrede ytelser	2007	2006	Endring
Beregnete pensjonsforpliktelser	89 910 959	7 141 605	97 052 564	77 469 703	-19 582 861
Pensjonsmidler (markedsverdi)	81 327 518	0	81 327 518	75 267 139	-6 060 379
Netto pensjonsforpliktelser	8 583 441	7 141 605	15 725 046	2 202 564	-13 522 482
Ikke resultatført estimatavvik	-15 339 328	-1 239 845	-16 579 173	-1 715 120	14 864 053
Beregnete pensjonsforpliktelser	-6 755 887	5 901 760	-854 127	487 444	1 341 571
Arbeidsgiveravgift	0	0	0	631 247	631 247
Tidsav. bet. premie	0	0	0	0	
Balansført forpliktelse	-6 755 887	5 901 760	-854 127	1 118 691	1 972 818

Konsern

	Sikrede ytelser	Usikrede ytelser	2007	2006
Pensjonskostnader				
Nåverdi pensjonsopptjening	5 513 212	516 234	6 029 446	4 403 358
Rentekostnad	3 603 795	309 523	3 913 318	3 697 952
Resultatførte estimatavvik	288 782	33 525	322 307	51 712
Avkastning pensjonsmidler	-4 818 573	0	-4 818 573	-4 368 359
Amortisert estimatavvik	65 381	0	65 381	0
Periodisert arbeidsgiveravgift	0	0	0	805 505
Netto pensjonskostnad	4 652 597	859 282	5 511 879	4 590 168

	Sikrede ytelser	Usikrede ytelser	2007	2006	Endring
Beregnete pensjonsforpliktelser	95 156 179	7 141 605	102 297 784	80 925 170	-21 372 614
Pensjonsmidler (markedsverdi)	85 099 247	0	85 099 247	78 355 326	-6 743 921
Netto pensjonsforpliktelser	10 056 932	7 141 605	17 198 537	2 569 844	-14 628 693
Ikke resultatført estimatavvik	-16 335 586	-1 239 845	-17 575 431	-1 698 992	15 876 439
Beregnete pensjonsforpliktelser	-6 278 654	5 901 760	-376 894	870 852	1 247 746
Arbeidsgiveravgift	0	0	0	685 308	685 308
Tidsav. bet. premie	-1 046 103	0	-1 046 103	-1 111 484	-65 381
Balansført forpliktelse	-7 324 757	5 901 760	-1 422 997	444 676	1 867 673

Note 6 Egenkapital

Mor

	Styrets disposisjon	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.06	5 195 541	20 805 922	26 001 463
<i>ført direkte mot egenkapital:</i>			
Norsk Stålforbund		-249 053	-249 053
SOFT		-173 908	-173 908
Egenkapital 01.01.07	5 195 541	20 382 961	25 578 502
Resultat 2007		813 046	813 046
Egenkapital 31.12.07	5 195 541	21 196 007	26 391 548

Konsern

	Minoritet	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.06	473 513	25 495 517	25 969 030
<i>ført direkte mot egenkapital:</i>			
Norsk Stålforbund		-249 053	-249 053
SOFT		-173 908	-173 908
Egenkapital 01.01.07	473 513	25 072 556	25 546 069
Resultat 2007	182 863	1 544 498	1 727 360
Egenkapital 31.12.07	656 375	26 617 053	27 273 429

Note 7 Kundefordringer

Mor

	2007	2006
Kundefordringer, datterselskap	3 125 657	7 314 493
Kundefordringer, andre	1 596 588	2 950 139
Avsetning for beregnet tap	-83 538	-83 538
Bokført verdi	4 638 707	10 181 094

Konsern

	2007	2006
Kundefordringer, andre	4 344 038	5 772 690
Avsetning for beregnet tap	-183 538	-183 538
Bokført verdi	4 160 500	5 589 152

Standarder for miljøstyring

Tirsdag 5. juni ble verdens miljøverndag markert. FNs miljøprogram (UNEP) står bak dagen. Temaet i 2007 var "Is som smelter – et hett tema?". Norge fikk i oppdrag å stå for hovedmarkeringen, og valgte Tromsø som vertskapsby.

Standardene i NS-EN ISO 14000-serien inneholder internasjonalt anerkjente metoder for å bygge opp og drive et strukturert og systematisk miljøarbeid, dvs. kontinuerlig forbedring av en virksomhets miljøprestasjon. Et slikt system hjelper virksomheter til å kontrollere og håndtere viktige miljøaspekter som utslipp, avfallshåndtering, bruk av naturressurser og energioptimalisering. Serien er delt inn i organisasjonsorienterte standarder som omfatter miljøstyringssystemer, miljørevisjon, miljøkommunikasjon og miljøprestasjon, og produktorienterte standarder som omfatter miljømerking, miljødeklarasjon, livssyklusanalyse og miljøvennlig design.

Drahjelp i miljøarbeidet

Standard Norge vil styrke miljøarbeidet i norsk næringsliv, skrev Nærings- og handelsdepartementet i en pressemelding i juni. Fordi Norge har ligget etter på dette feltet, vil Standard Norge nå bidra med både opplæringstiltak og annen bevisstgjøring.

- Ved å bruke internasjonale standarder får bedriftene et verktøy som både er effektivt og anerkjent over hele verden. God kontroll med råvarer, energiforbruk og utslipp kan i tillegg til miljøgevinstene også gi store innsparinger, sier statssekretær Rikke Lind i Nærings- og handelsdepartementet.

ISO 14000-serien er verktøyet som skal hjelpe bedriftene med dette.

- Gjennom vår deltakelse i Standard Norges miljøkomité ønsker vi å bidra til at flere innfører miljøstyrings-systemer og samtidig påvirker ISO-arbeidet slik at det passer til norske forhold, sier lederen av miljøkomiteen i Standard Norge, NHOs Kristin Haaland.

Note 8 Kortsiktige finansplasseringer

Organisasjonen har plassert kr 17 000 000,- til forvaltning hos Carnegie Kapitalforvaltning. Investeringen er fordelt på 4 delporteføljer som er spesifisert i tabellen under, og er oppført til markedsverdi. Organisasjonen har videre plassert kr 37 411,- i obligasjoner registrert i VPS. Dette er en videreføring fra tidligere års plassering.

Carnegie Kapitalforvaltning	2007	2006
Delporteføljer:		
Pengemarked	3 908 744	3 091 722
Obligasjoner omløp	3 105 779	7 226 587
Obligasjoner anlegg	6 840 047	3 205 522
Aksjer	1 862 464	0
Hedgefond	2 965 573	4 245 507
Bokført verdi Carnegie Kapitalforvaltning	18 682 607	17 769 338
Andre obligasjoner	37 411	74 004
Bokført verdi obligasjoner 31.12. til markedsverdi	18 720 018	17 843 342

Note 9 Skattekostnad konsern (gjelder datterselskapet Standard Online AS)

Årets skattekostnad beregnes slik:	2007
Resultat før skattekostnad	1 272 642
Endring midlertidig forskjeller	121 225
Permanente forskjeller	7 100
Årets skattepliktig inntekt	1 400 966
Anvendelse av underskudd	-1 301 691
Grunnlag betalbar skatt	99 275
Betaltbar skatt	27 797
Endring utsatt skatt	330 530
Årets skattekostnad/-inntekt	358 327

Spesifikasjon midlertidige forskjeller	2007	2006	Endringer
Driftsmidler	-137 109	-113 996	23 113
Fordringer	-79 400	-86 433	-7 033
Pensjonsmidler	568 870	674 015	105 145
Sum midlertidige forskjeller	352 361	473 586	121 225
Underskudd til fremføring	0	-1 301 691	-1 301 691
Sum netto midlertidige forskjeller	352 361	-828 105	-1 180 466
Herav utsatt skatt/skattefordel (28 %)	98 661	-231 869	-330 530

Utsatt skatt per 31.12.07 er balanseført med kr 98 661,- i konsernregnskapet.

Kontantstrømanalyse

Mor			Konsern	
2006	2007		2007	2006
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter				
320 685	813 046	Resultat før skattekostnad	2 085 688	98 753
477 300	700 368	Ordinære avskrivinger	1 350 214	1 033 353
-	-	Endring varelager	-146 108	59 570
-1 017 671	5 542 387	Endring kundefordringer	1 428 652	1 158 684
991 156	-1 405 197	Endring leverandørgjeld	-1 761 870	1 347 713
-1 361 675	1 198 826	Endring andre kortsiktige fordringer	1 721 208	-1 405 191
1 506 354	932 828	Endring annen kortsiktig gjeld	1 304 790	1 773 182
-1 168 872	-1 972 818	Endring i andre tidsavgrensningsposter	-1 867 673	-1 806 863
-252 723	5 809 440	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	4 114 901	2 259 201
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
-	-2 087 146	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-2 546 834	-1 490 993
-	-	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	-	131 316
-632 019	-876 675	Endring markedsbaserte finansielle instrumenter	-876 675	-632 019
-632 019	-2 963 821	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-3 423 509	-1 991 696
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
-	-422 961	Endring ført mot egenkapital	-422 961	-
-	-422 961	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-422 961	-
-884 742	2 422 658	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	268 431	267 505
10 405 452	9 520 710	Kontanter og kontantekvivalenter 01.01.	15 522 642	15 255 137
9 520 710	11 943 368	Kontanter og kontantekvivalenter 31.12.	15 791 073	15 522 642

Over 200 kommentarer

Den norske standarden NS 3031 *Beregning av bygningers energiytelse - Metode og data* var på høring i 2007. Standard Norge har aldri noen sinne fått så mange høringsuttalelser på en standard.

Forslaget til ny NS 3031 ble lastet ned av ca. 240 interesser. Det kom i tillegg en rekke telefonhenvendelser i høringsperioden. Det er liten tvil om at bygningers energiytelse har stor interesse, og engasjementet viser hvor viktig Norsk Standard er for å kunne beregne energibehov og dokumentere mot energikrav i forskrifter.

Revisors beretning

Norsk Standard for ballbinger

NS-EN 15312 *Fritt tilgjengelig utstyr for fleridrett - Krav, inkludert sikkerhet, og prøvingsmetoder* ble utgitt i 2007. Den betegnes gjerne som "standard for ballbinger".

En ballbunge er en "lekegrind" med stabilt underlag på et avgrenset område som er regulert for lek og fritidsaktiviteter. Her kan både barn, ungdom og voksne ha det gøy sammen. Bungeene er ikke laget bare for fotball. I en ballbunge kan man utøve nesten alle slags aktiviteter. Det er derfor bra for barna, og trygt for foreldrene å kunne ha en bunge i sitt nærmiljø.

Standarden spesifiserer krav til utstyr, montering, inspeksjon og vedlikehold og krav til sikkerhet. Standarden er spesielt nyttig for produsenter og importører av ballbunger, men er også relevant for blant annet skoler, kommuner og ulike organisasjoner.

BDO Noraudit

BDO Noraudit Oslo DA

Vika Atrium, Munkedamsveien 45
Postboks 1704 Vika
N-0121 Oslo

Telefon: +47 23 11 91 00
Fax: +47 23 11 91 01

oslo@bdonoraudit.no
www.bdonoraudit.no

Til representantskapets årsmøte i
Standard Norge

REVISJONSBERETNING FOR 2007

Vi har revidert årsregnskapet for Standard Norge for regnskapsåret 2007, som viser et overskudd på kr 813 046 for Standard Norge (mor) og kr 1 727 360 for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Konsernregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge er anvendt ved utarbeidelsen av regnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av organisasjonens styre og administrerende direktør. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av organisasjonens formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontroll-systemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av organisasjonens og konsernets økonomiske stilling 31. desember 2007 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 16.04.2008

BDO Noraudit Oslo DA

Geir Lie
statsautorisert revisor

Foretaksregisteret: NO-875 926 632 MVA, Medlem av Den norske Revisorforening. BDO Noraudit har kontorer over hele landet. For oppdatert oversikt se www.bdonoraudit.no

Aktiviteter i 2007

Standardisering skjer på en rekke områder. I prinsippet kan det utarbeides standarder på ethvert fagområdet. Her er en kort presentasjon av noen områdene det har vært arbeidet med i 2007.

Miljø

Det nasjonale arbeidet med miljøstyring er revitalisert i 2007. NHO leder standardiseringskomiteen som har fått en rekke nye medlemmer. Norge har deltatt på flere internasjonale møter i ISOs miljøkomité (ISO/TC 207), og vi har bidratt aktivt til harmonisering av styringssystemstandarder for miljø.

I ISO/TC 207 har Norge vært spesielt aktiv på to områder: utviklingen av ISO 14005, en standard for trinnvis innføring av miljøstyringssystemer spesielt beregnet på små og mellomstore bedrifter, og utviklingen av ISO 14050, en standard som inneholder terminologi fra alle miljøstyringsstandardene. Norge har både lederen og sekretariatet for komiteen som jobber med den sistnevnte standarden.

I 2007 ble det opprettet en ny underkomité i ISO/TC 207 med spesielt ansvar for standardisering knyttet til klimaendringer. Den nye underkomiteen skal utvikle standarder til bruk ved kvantifisering av klimagassutslipp og fjerning av klimagasser fra atmosfæren og ved sertifisering/akkreditering av aktører som arbeider med klimaspørsmål. Det er antatt at standardene fra denne komiteen vil få stor betydning for definering og kvalitetssikring av framtidige klimakvoter.

Standard Norge har også vært initiativtaker og medarrangør av et frokostseminar om miljøkommunikasjon som samlet over hundre deltakere. Standard Norge har registrert en meget stor interesse for det som foregår av standardiseringsprosjekter knyttet til miljøstyring.

Arbeidet med miljøstandardisering innenfor BAE-området er videreført i 2007. Den nasjonale komiteen følger opp standardiseringsarbeidet i to CEN-komiteer og en ISO-komité som jobber med miljøstandardisering. Arbeidet er samfunnsmessig viktig fordi BAE-næringen har stor innvirkning på miljøet, som storforbruker av energi og råvarer og storprodusent av avfall. Det forventes derfor at de kommende standardene vil få vesentlig betydning for norsk BAE-næring.

Det er gjennom mange år brukt store ressurser for å utvikle ny teknologi, systemer og metoder for å redusere den samlede miljøbelastningen fra BAE-næringen. Mye av dette er nå modent for standardisering. Nasjonale prosjekter i 2007 har vært en ny norsk standard for Miljøoppfølgingsplan (MOP) som forventes ferdig i 2008, og NS 3420 Del C Miljøsanering, demontering, riving og hulltaking. Den siste standarden, som har beskrivelsestekster for anbud og vil bidra til implementering og alminneliggjøring av miljøhensyn ved rivearbeider i byggeprosjekter, ble ferdig i april 2007.

Forbrukersekretariatet

Forbrukersekretariatet i Standard Norge er et samarbeidsprosjekt mellom Barne- og likestillingsdepartementet, Forbrukerrådet og Standard Norge for å styrke forbrukerpåvirkningen i standardisering. Sekretariatet og et eget fagråd for forbrukersaker ble etablert i 2005. I 2007 gikk Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap inn i fagrådet for å styrke produktsikkerhetsområdet. Fokusområder for sekretariatet i 2007 har vært oppdatering og informasjon om pågående standardiseringsprosjekter som ivaretar forbrukerinteresser, kontakt med forbrukernettsverk og viktige medspillere, rekruttering av forbrukerrepresentanter i standardiseringsprosjekter, oppgradering av forbrukerområdet på

Dynea leder europeisk prosjekt om trelim

Trelin er viktig både innenfor norsk byggenæring og møbel- og trevareindustri. Den internasjonale limprodusenten Dynea med sin hovedfabrikk for trelim på Lillestrøm, skal nå lede det europeiske arbeidet med å utarbeide standarder for trelim.

Prosjektet innenfor den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN har fått tittelen "Adhesives for wood and derived timber products". Dyneas senioringeniør Egil B. Ormstad som lenge har vært involvert i internasjonalt standardiseringsarbeid, skal lede arbeidet. Prosjektet tar for seg både limets styrkeegenskaper og miljømessige sider ved bruken. Standard Norge skal holde sekretariat for prosjektet, og Dynea vil finansiere arbeidet.

CHESSS

Kartleggingsprosjekt CHESSS (CEN Horizontal European Service Standardization Strategy) undersøker muligheten for å få en generell tilnærming til europeisk tjenestestandardisering. I 2007 ble det arrangert flere seminar, såkalte World Cafés, som en del av CHESSS. Denne generiske tilnærmingen vil identifisere hvordan standardisering kan brukes på ulike tjenesteområder i stedet for en sektorspesifikk tilnærming og prøve å etablere underliggende prinsipper som kan inngå i et europeisk program for tjenestestandardisering. Dette vil bidra til å sikre levering av tjenester i hele Europa, uavhengig av nasjonale grenser.

CHESSS-prosjektet skal resultere i en rapport som beskriver dagens situasjon i forhold til tjenesteleveranser over landegrensene, og komme med forslag til et framtidig standardiseringsprogram for å øke betydningen av europeisk standardisering for å fremme fri flyt av tjenester i Europa.

Standard Norges nettsider og oppfølging av arbeidet i ISO/COPOLCO (ISOs forbrukerpolitiske komité).

Fiskeri og akvakultur

Komiteen ISO/TC 234 Fisheries and aquacultures ble etablert i begynnelsen av 2007. Norsk ledelse og sekretariat gjør at norske fiskeri- og akvakulturinteresser har gode muligheter til å påvirke innholdet i framtidige ISO-standarder. Basert på nasjonale standarder og gjeldende praksis i norsk fiskeri- og akvakulturnæring har gruppen som koordinerer Norges innsats i ISO/TC 234, besluttet å fremme følgende forslag til nye ISO-standarder:

- 1) Oppdrettsanlegg basert på merder. Forslaget baseres på Norsk Standard NS 9415, som er utviklet for å redusere risikoen for at oppdrettsfisk skal rømme.
- 2) Sporing av fisk og fiskeprodukter. Forslaget er basert på de europeiske "TraceFish-standardene" som ble utviklet under norsk ledelse.
- 3) Beregning av biomasse i oppdrettsanlegg.

Parallelt med Standard Norges internasjonale satsing på fiskeri og akvakultur fortsetter arbeidet med nasjonale standarder. NS 9410 Miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg ble fastsatt i desember, og revisjonen av NS 9415 Flytende oppdrettsanlegg - Krav til utforming, dimensjonering, utførelse, installasjon og drift er i avslutningsfasen. En fortsatt bærekraftig utvikling av norsk akvakulturnæring er avhengig av at disse standardene følges. I forskriftene fra fiskerimyndighetene stilles det derfor krav om å bruke standardene.

Standard Norge har samarbeidet med Eksportutvalget for fisk om å lage standarder for kvalitetsmerking av ulike fis-

kearter. Det er i første omgang utarbeidet bransjestandarder med bistand fra Standard Norge. Bransjen har imidlertid ønsket disse som Norsk Standard.

Åpent dokumentformat

I mars ble ECMA-standardene "Information technology - Office Open XML file format" foreslått som ISO-standard. Dette medførte stor aktivitet og mye interesse, med til dels sterke innspill for og imot fra de forskjellige interessegruppene. Sjelden har det vært så mye diskusjon i pressen rundt et standardforslag. Temperaturen var i perioder svært høy, og det syntes vanskelig å komme fram til et felles innspill fra Norge. Til slutt ble det oppnådd konsensus, og vi fikk sendt våre nasjonale innspill til ISO. Til sammen kom det ca. 6000 kommentarer til forslaget på internasjonalt nivå. Det sterke engasjementet i denne saken har vi forsøkt å utnytte til å vekke interessen for annet standardiseringsarbeid på IT-området. Den norske speilkomiteen som behandler Office Open, har vokst betydelig. Vi håper å holde på de fleste interessentene slik at det også kommer andre områder til gode. Det kan for eksempel gjelde interoperabilitet som er et viktig område både for private bedrifter, organisasjoner og myndighetene.

Geografisk informasjon

Norge har fortsatt ansvaret for den internasjonale komiteen ISO/TC 211 Geographic information/Geomatics. Det er stor aktivitet i komiteen, selv om basisstandardene for lengst er ferdige. Mange av dem skal nå revideres. Samtidig utvides arbeidet til å dekke nye områder. For eksempel er det flere prosjekter om stedbaserte tjenester. UBG (Ubiquitous Geographic Information), allestedsnærværende geografisk informasjon, er et nytt område vi forventer utvikling på framover. Mange av komiteens publikasjoner er viktige for arbeidet på miljøområdet.

Risikostyring og risikovurdering

Gjennom hele 2007 har det vært jobbet med en Norsk Standard for risikovurdering. Standarden er en oppdatering og utvidelse av omfanget i den gjeldende standarden for risikoanalyse. Den nye standarden inneholder termer og definisjoner, og gir veiledning om trinnene i risikovurderingsprosessen og hva de omfatter. Standarden skal kunne brukes av de bransjene som ikke har en egen standard for risikovurdering, og av både små og store virksomheter.

ISO er i ferd med å utarbeide en standard om termer og definisjoner for risiko samt en standard med veiledning om risikostyring. Standardene er generelle, og vil være anvendelige på områder der det ikke er utarbeidet bransjerelaterte standarder. De vil også kunne brukes som mal ved utvikling av nye, likeartede standarder. Norge deltar i prosjektet.

Kvalitet og samsvarsvurdering

Arbeidet med å utvikle standarder innenfor kvalitet har vært omfattende også i 2007. Samordning mellom standardene for kvalitetsstyring og miljøstyring vektlegges. Det legges også vekt på å skrive standardene slik at de blir lettere å forstå og ta i bruk for små og mellomstore bedrifter. En ny utgave av ISO 9001 forventes vedtatt medio 2008 og planlegges fastsatt som Norsk Standard i løpet av høsten.

En rekke standarder som utdyper kravene i enkeltpunkter i ISO 9001, har blitt utgitt. Et eksempel er forslaget til ISO/TS 10004 Kvalitetsstyring - Retningslinjer for måling av kundetilfredshet.

Standard Norge sa i 2007 opp sekretariatsansvaret for en europeisk komité for samsvarsvurdering på grunn av begrenset norsk interesse for arbeidet.

Tjenester

Det er et utstrakt samarbeid mellom de nordiske standardiseringsorganisasjonene om oppfølging av arbeidet. Nordic Innovation Center (NIC) startet prosjektet "Nordic platforms for better trade in services". Standardisering har en vesentlig plass i dette prosjektet, og Standard Norge deltar aktivt. Målet med prosjektet er å lage internasjonale standarder med utgangspunkt i erfaringer og kompetanse fra de nordiske land.

Standard Norge har informert mulige norske interessenter om de ulike prosjektene som igangsettes nasjonalt og internasjonalt på tjenesteområdet. Så langt har den norske interessen vært relativt liten, og arbeid for å informere og motivere aktørene vil derfor bli prioritert framover. Vi ser det som viktig at norske interessenter deltar i internasjonalt standardiseringsarbeid på tjenesteområdet. Ikke minst blir dette viktig sett i lys av det nye tjenesteditivet.

Samfunnsansvar

Over 400 eksperter deltar i ISOs arbeidsgruppe med å lage standarden ISO 26000 som skal gi retningslinjer for hvordan virksomheter kan implementere samfunnsansvar. Til det siste utkastet til standard kom det nær 7 300 kommentarer fra ekspertene. Dette vitner om stor interesse, og at store ressurser legges ned i arbeidet med denne standarden. Standard Norge har en bredt sammensatt speilkomité som følger arbeidet. Det er også norsk deltakelse i det internasjonale arbeidet.

Forvaltningsstandarder

Standard Norge har deltatt i FADs standardiseringsråd og ledet gruppen som forberedte utvalget av dokumentstandarder for høring. anbefalingene er fulgt opp ved å fastsette foretrukne formater. Fordelen med å få fastsatt forvaltnings-

Universell utforming av byggverk – avsluttet høring av ny standard

Forslaget til Norsk Standard vedrørende universell utforming av byggverk og tilliggende uteområder har vært på offentlig høring. Standard Norge mottok ca. 30 uttalelser i løpet av høringsperioden. Høringsinstansene representerer alle interesserte parter fra myndigheter og BAE-næringen.

Standarden gjelder i utgangspunktet alle kategorier bygninger. Den gjelder også bygningenes naturlig tilliggende uteområder som for eksempel adkomstveier. Her finnes både tallfestede krav der det er mulig å gi slike, anbefalinger i mer generell form og den omtaler bevegelses-, orienterings- og miljøhemninger. Standarden har stort sett fått god mottakelse hos høringsinstansene. Mange er av den oppfatning at selv om konkrete krav for å ta hensyn til alle ulike funksjonshemninger ikke er mulig å utarbeide, så representerer forslaget en viktig begynnelse for økt generell bevisstgjøring.

Smarthustjenester - europeisk forstudie

Flere europeiske standardiseringsorganisasjoner har i 2007 jobbet med en serie forstudier for å kartlegge behovet for standardisering innenfor ulike tjenestesektorer. Standard Norge og den nederlandske standardiseringsorganisasjonen NEN ansvarer for ett av disse studiene; smarthustjenester.

Det pågår nå en betydelig standardisering av de bygningstekniske og elektrotekniske sidene ved smart-hus. Det forventes at det vil bli et økende behov for standardisering av tjenester for å oppnå felles forståelse mellom tjenesteleverandører, alarmsentraler, brukere av smarthus, myndigheter og andre involverte. En del av disse tjenestene kan leveres på tvers av landegrensene og innenfor ulike administrative regelverk med ulik lovregulering.

standarder, standarder som skal være obligatoriske for offentlig sektor, er at dette vil bidra til et bedre fungerende marked.

Standard Norge deltok i Fornyings- og administrasjonsministerens delegasjon til den fjerde eGovernmentkonferansen i Lisboa. Her ble presentasjon av arbeid med universell utforming vektlagt.

Universell utforming

Standard Norge har et omfattende standardiseringsprogram innenfor dette området, og en rekke standarder nærmer seg nå slutføring.

Standarden for utforming og plassering av informasjonsskilt ble ferdig i 2007. Den har medført en del interesse i fagmiljøer. Høringen av forslaget til standarden om universell utforming av byggverk og tilliggende uteområder medførte også stor interesse og resulterte i en rekke kommentarer. Kommentarene var til dels sprikende, og standardiseringskomiteen må bruke tid på å komme fram til konsensusløsninger. Forslaget til standard for krav til merkeordning for reiselivsmål var under slutføring i 2007. Standarden gir grunnlag for en egen merkeordning. En slik ordning er ikke etablert enda, og det er meningen at en av markedsaktørene skal drifte den. Når standarden er ferdig, vil vi vurdere å melde inn et forslag til CEN med tanke på å få til en tilsvarende europeisk standard og om mulig en felles europeisk merkeordning.

Mat

Etter avtale med Mattilsynet er standardiseringsarbeid i tilknytning til kosmetikk og drikkevann prioritert. Ut over det er det liten interesse for standardiseringsarbeidet på matområdet fra norske aktører. Det er overraskende tatt i betraktning all oppmerksomheten det har vært rundt mattrygghet i det siste.

Standard Norge har i 2007 hatt en god dialog med Landbruks- og matdepartementets eSporingsprosjekt. Standardiseringsdelen av dette prosjektet forventes å starte opp i 2008.

Helse

Det er stor internasjonal aktivitet innenfor standardisering på helseområdet. Kvalitet, medisinsk utstyr og medisinsk informatikk er prioriterte områder. Innenfor medisinsk utstyr er en rekke direktiv grunnleggende i forhold til standardiseringsarbeidet. Standard Norge følger opp dette arbeidet etter avtale med Sosial- og helsedirektoratet.

Samfunnssikkerhet

Samfunnet blir ofte påvirket av store og overraskende hendelser. De umiddelbare konsekvensene og ringvirkningene av disse blir stadig større for samfunnet og de daglige funksjonene. Vi er ofte flinke til å hjelpe hverandre og øser ut ressurser i etterkant av katastrofer, men ikke alltid på en rasjonell måte.

For å være forberedt på større hendelser som setter deler av samfunnet ut av spill, og som vil måtte utløse omfattende redningsaksjoner, utgav ISO i 2007 en ny ISO Public Available Specification, ISO PAS 22399 Societal security – Guidelines for incident preparedness and continuity management. Dokumentet bygger på innspill fra USA, Storbritannia, Australia, Israel og Japan og er utarbeidet av en såkalt Task Group under norsk ledelse.

Grunnleggende standarder og rutiner hvor ord og uttrykk standardiseres slik at kommunikasjon blir effektiv og entydig, er viktige faktorer i krisesituasjoner. Både en internasjonal (ISO) og en europeisk (CEN) komité har begynt å arbeide med dette, og Standard Norge opprettet i 2007 en speilkomité til arbeidet.

Eforum - nettverk for anvendt IT

Anvendt IT ble i 2007 utpekt som et viktig fokusområde for Standard Norge, og kompetansenettverket eforum har fått en viktig rolle for spredning av kunnskap og for å synliggjøre standardiseringsbehov hos næringsliv og i offentlig sektor.

Viktige områder i 2007 som det også vil bli jobbet med videre framover:

- Anvendelse av RFID-teknologien og kommende standardisering på området i CEN og i ISO
- Anvendelse av elektronisk ID og e-signering samt internasjonale identifikatorer for virksomhets-sertifikater som også krever standardisering.

Nytt av året er at eforum har fått prosjektledelsen for BIA-prosjektet NorSox i Standard Norge. I NorSox deltar 32 virksomheter i utvikling av en norsk modell for bedre internkontroll. Dette er et viktig arbeid ikke minst med tanke på den viktige rollen IT har i nesten alle bedrifter og organisasjoner.

Sammen med SINTEF IKT har eforum i 2007 etablert forskningsnettverket RFID Research Network.

Eforum og Standard Norge har i løpet av året utviklet et nært samarbeid med Stiftelsen NorStella. Blant annet vil det være felles medlemskap for 2008. Ved utgangen av 2007 var det 230 betalende medlemmer i eform.

Lettmetall (aluminium og magnesium)

Standard Norge har sekretariatet for to internasjonale og to europeiske standardiseringskomiteer for aluminium og magnesium.

Norge har gjennom arbeidsgruppen CEN/TC 132/WG5 Extruded and drawn products bidratt sterkt til at nye utgaver

av 21 viktige standarder har vært ute på høring i 2007. Alle standardene forventes å bli publisert i 2008.

Standard Norge har sammen med norsk aluminiumsindustri bidratt til at en aluminiumsstandard til bruk for marine applikasjoner, som var kjent for å være til fare for liv og helse, ble trukket fra markedet. Dette ble verdsatt i Europa.

Fra norsk side har vi forsøkt å øke den europeiske interessen for magnesium-standardisering. I 2007 fikk vi gjennomslag for dette, og det har kommet klare ønsker om koordinering av arbeidet i CEN og ISO.

Den sterke og ledende posisjonen som Norge har opparbeidet seg globalt (ISO) innenfor lettmetall, gjør at vi er med på å drive standardiseringsprosessen internasjonalt, og standardiseringsnettverket bidrar til å posisjonere norsk aluminiumsindustri internasjonalt.

Plast

Standard Norge etablerte i 2006 et nasjonalt prosjekt for plastsveising. Målet med prosjektet var å utarbeide en nasjonal standard for utdanning og sertifisering av operatører for sveising av rør og rørdeler av polyetylen (PE). Standarden vil bli et nyttig verktøy for både rørprodusenter, leverandører, sveisebedrifter, entreprenører og eiere av ledningsnett. Prosjektet vil være nyttig for norsk næringsliv og bidra til å sikre private og kommunale rørledningsnett. Det første utkastet til standarden var på høring i begynnelsen av 2007. Bransjen viste et stort engasjement gjennom et betydelig antall innsendte kommentarer og bred deltakelse på en nasjonal workshop i februar 2007. Bransjen ønsket et klarere skille mellom sertifisering og utdanning, samt at materialet polypropylen (PP) skulle inkluderes i standarden. Resultatet ble å opprette en ny arbeidsgruppe

Nye retningslinjer for markedsføring av mat og drikke overfor barn og unge

Det er en gjennomgående tendens at barn og unge i stadig større grad blir overvektige på grunn av stort inntak av usunne matvarer, særlig godteri, sjokolade, snacks, brus, kjeks og kaker.

I september ble det signert en ny avtale som skal bidra til mer ansvarlig markedsføring av søte, salte og fete matvarer. Forbrukerrådet tok initiativ til å utarbeide avtalen i samarbeid med matvarebransjen, og utviklingen har foregått i regi av Standard Norge.

Avtalen gir retningslinjer for hvordan matbransjen kan og bør markedsføre sine produkter overfor barn og unge. Mer spesifikt handler retningslinjene om bruken av kjente personer, spon-sing, utdeling av vareprøver og eksponering i butikk av mat og drikke med mye sukker, salt og fett.

Selvbetjeningssystemer og universell utforming

Human Factor Solutions AS og Standard Norge fikk i 2007 midler fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet til et forprosjekt for å se på hvordan krav til universell utforming kan ivaretas for selvbetjeningssystemer.

Arbeidet i forprosjektet er drøftet med ISO/IECs spesialarbeidsgruppe for tilgjengelighet, med CENs arbeidsgruppe for grensesnittet mellom menneske og maskin, og har vært underlagt drøfting i ulike interessegrupper.

samt å dele standarden i to, én del for sertifisering og én for opplæring. Standardene ventes publisert i 2008.

Stål

Standard Norges engasjement på stålområdet omfatter både bygningsindustrien og verkstedindustrien. Arbeidet har i 2007 blant annet omfattet revisjoner av de europeiske produktstandardene for konstruksjonsstål for kaldforming og for rustfritt stål for trykkpåkjent utstyr. Disse standardene er meget viktige for norsk mekanisk industri. Vesentlig er også standarden med definisjoner av stålprodukter, utgitt i 2007.

For å informere bransjen om bruk og nytteverdi av standarder arrangert Standard Norge i 2007 kurs i den nye europeiske utførelsesstandard for stålkonstruksjoner der også de nye konstruksjonsstålstandardene ble vektlagt.

Standard Norge gjennomførte en spørreundersøkelse i Norge i 2007 som en del av en felles europeisk undersøkelse om hva virksomheter mener om europeiske standarder på området. Hensikten var å samle informasjon om kvaliteten og relevansen av innholdet i stålstandarder, så vel som nytten og relevansen for markedet. Undersøkelsen har gitt verdifull informasjon for framtidig standardiseringsarbeid.

Emballasje

EUs emballasjedirektiv er et rammedirektiv som beskriver de vesentligste krav til helse, sikkerhet og miljø som emballasjen skal oppfylle. CEN har det siste året videreført arbeidet med å utvikle standarder tilknyttet universell utforming, f.eks. merking for synshemmede på medisiner og åpne-/lukkemekanismer for personer med nedsatt bevegelighet i armer/hender. Standarden om hygiene ved produksjon av næringsmiddelemballasje ble fastsatt i

2007. Tre personer fra Norge har i 2007 deltatt aktivt i det europeiske arbeidet, og nasjonalt har vi opprettet en egen referansekomité.

Trykkpåkjent utstyr

Standard Norge tok i 2006 initiativ til å opprette en felles nasjonal komité for trykkpåkjent utstyr. Denne komiteen ble etablert i 2007, og dekker petroleumsindustrien og andre landbaserte brukergrupper. I tillegg til bred representasjon fra brukermiljøene har komiteen deltakere fra offentlige regulerings- og tilsynsmyndigheter. Standardiseringsarbeidet er i stor grad myndighetsavhengig, og det legges vekt på utvikling og bruk av standarder framfor detaljkrav i forskriftene. Standard Norge medvirker i betydelig grad for å posisjonere og ivareta næringslivets interesser på området.

Sveising og ikke-destruktiv prøving

Flere grunnleggende standarder relatert til sveist produksjon ble oversatt til norsk i 2007 for å sikre forståelse og tilgjengelighet for operatører og bidra til sikkerhet rundt bruk. Dette er gjort mulig gjennom et aktivt nasjonalt komitéarbeid. Det er utviklet tilleggsprodukter i form av standardsamlinger i praktiske spiralhefter og i web-format. Industrien er meget positiv til denne typen produkter, fordi de har gjort standardene lettere tilgjengelig for brukerne. Det ble i 2007 ferdigstilt tre slike standardsamlinger.

Skipsfart

For å redusere risikoen for ulykker i de sårbare områdene i nord er det nødvendig med sikkerhetsstandarder innenfor skipsfarten. Økt beredskap, økt overvåking av skipstrafikken og strenge miljø- og sikkerhetsstandarder for marin virksomhet er avgjørende. Standard Norge leder et internasjonalt sekretariat, ISO/TC 10/SC8. Arbeidet har i 2007 i stor grad omfattet videreutvikling av

standarder i elektroniske kommunikasjonsystemer for skipstrafikken.

Fritidsbåter og mindre fartøyer

Sikkerheten for brukere av fritidsbåter og mindre fartøyer blir i stor grad bestemt gjennom europeiske og internasjonale standarder. Standard Norge har vært sterkt engasjert i utviklingen av disse, som understøtter fritidsbåtforskriften. Målet har vært å få standarder som i størst mulig grad kan minske risikoen ved bruk av fritidsbåter under utfordrende norske klimatiske forhold. Det norske fagmiljøet har et høyt kompetansenivå og en høy sikkerhetsbevissthet. Etter en periode med noe redusert tilslutning reetablerte vi aktiviteten i 2007, og den forventes å bli videreført i 2008. Sjøfartsdirektoratet som tilsynsmyndighet erkjenner sitt ansvar, men har begrenset mulighet til å bidra økonomisk. Bruk av midler fra NHD har derfor vært av stor betydning for Standard Norges nasjonale og internasjonale engasjement.

Kraner og løfteutstyr

Standard Norge leder sekretariatet til en europeisk arbeidsgruppe for offshorekraner for generell bruk. Standarden som er utviklet, blir i særlig grad benyttet av de som leverer kraner til Nordsjøen. I løpet av 2007 ble det startet et arbeid med revisjon og utvidelse av standarden, som for øvrig har fått betydelig internasjonal oppmerksomhet. Det er derfor startet undersøkelser knyttet til å etablere en tilsvarende ISO-standard basert på den europeiske.

NORSOK-standard R 003 - Sikker bruk av løfteutstyr, er blitt en suksess og et viktig bidrag for å heve sikkerheten på sokkelen. Petroleumsindustrien tok i 2006 initiativ til å utarbeide en tilsvarende standard, R 005, for å ivareta sikkerheten på petroleumsindustriens landanlegg i henhold til Petroleumstil-

synets krav. Standarden ble ferdig i juni 2007, og er nå inkludert i de NORSOK-standardene som Petroleumstilsynet refererer til.

Eksplisjonsfarlige områder

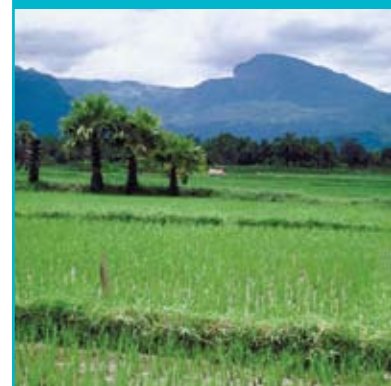
Det felles europeiske standardiseringsarbeidet som administreres i CEN/TC 305 Potentially explosive atmospheres, følges av en nasjonal komité for ikke-elektrisk utstyr i eksplisjonsfarlige områder. Nye standarder som utvikles, får innvirkning på nye bransjer, eksempelvis trebearbeiding, metallurgi og næringsmidler. Fem arbeidsgrupper er opprettet for å utføre det europeiske arbeidet, og Norge har oppnevnt eksperter i samtlige. Arbeidet er tett koblet til tilsvarende oppgaver innenfor det elektrotekniske området. Standard Norge er derfor i nær dialog med Norsk Elektroteknisk Komite (NEK), som også har en referansekomité på dette området.

Arbeidsmiljø

Kartleggingen av standarder innenfor arbeidsmiljøområdet fortsatte i 2007 med ytterligere vurdering og konkretisering av forslag til tiltak. De fleste standarder er relatert til områdene fysisk arbeidsmiljø, maskiner og anleggsvirksomhet. Arbeidet ble stilt noe i bero i påvente av resultater fra ISO. Slik det ser ut nå, er arbeidet skjøvet framover i tid, og det vil ikke bli i satt i gang arbeid med en internasjonal standard på arbeidsmiljø med det første. Standard Norge ser nå på mulighetene for å lage en standard for bedriftshelsetjenesten, og vi har startet oversettelse av en engelsk standard om helse og sikkerhet på arbeidsplassen. Den vil bli fastsatt som Norsk Standard i 2008.

Personlig verneutstyr

Standardene for personlig verneutstyr utarbeides etter mandat fra EU/EFTA og kan brukes som grunnlag for å vise at produktene oppfyller kravene i direkti-

Standardisering - viktig for samfunnsikkerheten

Det internasjonale standardiseringsarbeidet har store globale utfordringer knyttet til sikkerhet, bærekraftig vekst og utvikling. Eksempler på prosjekter som har bred deltakelse og sterk fokus er standarder for miljøstyringssystemer, klimagassutslipp, matsikkerhet, samfunnsansvar og samfunnsikkerhet.

Samfunnsikkerhet er i dag et globalt anliggende som myndighetene i de fleste land prioriterer høyt. Standard Norge har innenfor de internasjonale standardiseringsorganisasjonene i lengre tid jobbet aktivt med å lage felles standarder for samfunnsikkerhet. Der blir også norske interesser ivaretatt.

I den forbindelsen har Standard Norge etablert en nasjonal speilkomité under ledelse av Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap som diskuterer og kommer med innspill til det internasjonale arbeidet. Her deltar også representanter fra departementer, andre offentlige myndigheter og noen næringslivsinteresser.

Standarden for samfunnsansvar

Arbeidet med ISO 26000, den internasjonale standarden for samfunnsansvar som skal gi veiledning til virksomheter i hvordan de skal opptre samfunnsansvarlig, har tatt et viktig skritt fremover i 2007.

Arbeidsgruppen som utarbeider denne standarden, holdt i november et møte hvor nær 400 eksperter og observatører fra 78 land og 37 liaisonorganisasjoner møttes til intense diskusjoner i en hel uke. Utviklingsland utgjør i dag flertallet av deltakerne i prosjektet. Dette er helt unikt i ISO-sammenheng. Målet med møtet var å løse problemstillinger som var kommet fram gjennom over 7200 enkeltkommentarer til det tredje tekstutkastet til standard, samt styrke arbeidsgruppens prosedyrer i forhold til deltakelse, ansvarlighet og forankring i prosessen.

Det er planlagt at standarden skal kunne sendes på høring ved årsskiftet 2009/2010, og at standarden skal publiseres høsten 2010.

vet om personlig verneutstyr. Det finnes ca. 300 felles europeiske standarder for produktgruppen, som alle er Norsk Standard. I 2007 har vi konsentrert oss om å korrigere feil og mangler i eksisterende standarder, og vurdere revisjon av standarder. Personlig verneutstyr er en produktgruppe som har flere norske produsenter. Aktiv oppfølging og informasjon om standardiseringsarbeidet er viktig for at disse skal kunne levere produkter som tilfredsstillende formelle krav til sikkerhet.

Akustikk, støy og vibrasjoner

Oppfølging av retningslinjer for arealplanlegging for støy i miljø (SFT/MD) og omlegging av nasjonale forskrifter og retningslinjer på støyområdet nødvendiggjør fortsatt aktivt nasjonalt arbeid. Krav i Teknisk forskrift (TEK) og harmonisering av veiledning førte til at tilhørende standard, NS 8175, med lydklasser og grenseverdier for lyd og støy ble revidert. Den var til høring i juni - august 2007, og blir utgitt i 2008.

Nasjonalt arbeid med målemetoder for støy fra veitrafikk ble avsluttet i 2007, og en standard for teknisk metode og en for forenklet metode for måling av veitrafikkstøy ble utgitt.

EUs direktiv med grenseverdier for støy i arbeidsmiljø er implementert i Norge, og en ny metode for områdemålinger, blant annet for utarbeidelse av støykortkart på arbeidsplasser, NS 4814, ble ferdig i 2007. Standarden brukes for kontroll av kravene i forskrifter for arbeidsmiljø, både offshore og på land.

Revisjon av en internasjonal standard for støy i arbeidsmiljø, ISO 9612, med norsk leder og sekretariat, ble klargjort for avsluttende avstemming.

Ergonomi

Standard Norge har vært invitert inn i et

forprosjekt hos Arbeidstilsynet i Nord-Norge for å prøve ut om ergonomistandarder kan benyttes som verktøy i tilsyn. I prosjektet ble fem grunnstandarder under maskindirektivet valgt ut til prøving. Prosjektet har vist at europeiske ergonomistandarder kan bli hensiktsmessige verktøy i tilsynsarbeidet. Tilsynene i prosjektet viste at der maskiner brukes, bør det fokuseres både på "akutt" ulykkesfare og på ergonomisk helsefare. En maskin som er dårlig ergonomisk utformet og tilrettelagt, vil kunne medføre økt risiko for ulykker, i tillegg til helseplager på lengre sikt. Å inkludere ergonomisk helsefare ved markedskontroll av maskiner vil derfor være hensiktsmessig. Da er kjennskap til og bruk av europeiske ergonomistandarder vesentlig.

Prosjektet konkluderte med at det bør iverksettes et større markedskontrollprosjekt der europeiske ergonomistandarder blir innlemmet. En videreføring i et hovedprosjekt vil gi anledning til å prøve ut flere av standardene i flere regioner og bransjer. Arbeidstilsynet har imidlertid besluttet ikke å igangsette et hovedprosjekt i 2008, til tross for at forebygging av muskel- og skjelettplager er et strategisk satsingsområde. Vi håper imidlertid at et slikt prosjekt kan komme i gang i 2009.

Tilkomstteknikk og arbeid i høyden

Standard Norge har sekretariat for Samarbeidsorganet for tilkomstteknikk (SOFT). I løpet av 2007 er det utviklet en felles kvalitetshåndbok og revidert fire bransjestandarder. Det er også tatt initiativ til å utvikle en Norsk Standard for tilkomstteknikk. Den skal inneholde både regler for personellsertifisering, krav til bedrifter, utstyr og taubaserte metoder. Standarden vil gjelde både på land og offshore. Det er ønskelig at standarden utgis på engelsk, og at den også vil kunne fremmes som grunnlag for en europeisk standard. Standardisering

innenfor tilkomsteknikk og fallsikring er viktig for å redusere ulykkesrisiko både offshore og på land.

Driftsinspektører

Driftsinspektører utfører ulike typer tilstandskontroll og verifiseringer av prosessanlegg som er i en driftfase, eksempelvis petroleumsinstallasjoner. Som et hjelpemiddel for å sikre enhetlige kompetansekrav til slike inspektører er det utviklet to norske standarder for sertifisering av driftsinspektører. Disse standardene ble utgitt medio 2007, og er etterfulgt av etableringen av et sertifiseringsutvalg der Standard Norge har sekretariatet. Sertifiseringsordningen gjelder foreløpig for inspektører som arbeider i petroleumsindustrien, men den vil kunne utvides i takt med mulig interesse fra andre næringer. Standardene har vakt stor interesse også utenfor Norge, og vil bli foreslått som grunnlag for et europeisk eller internasjonalt standardiseringsprosjekt.

Hydrogenteknologi

Bruk av hydrogen som miljøvennlig energibærer opplever økende interesse og oppmerksomhet. Standarder for denne teknologien utvikles i regi av ISO. Den nasjonale standardiseringskomiteen har tidligere hatt begrenset aktivitet, og det har i hovedsak vært én norsk interessent i det internasjonale arbeidet. I løpet av 2007 er det registrert økt norsk interesse for dette standardiseringsområdet, og det forventes derfor en tilsvarende økning i referansekomiteens aktiviteter.

Bioenergi og petroleumsprodukter

Regjeringen vil ha økt bruk av biodrivstoff på norske veier, og vil derfor innføre krav til oljeselskapene om å øke tilbudet. Standarder for biodrivstoff til kjøretøyer har derfor fått økt aktualitet i 2007, og det er igangsatt nye prosjekter i samarbeid mellom ISO og CEN. Standard Norge har i 2007 gjort sonderinger

i forhold til etablering av en nasjonal standardiseringskomité på dette området og antar at det vil være aktuelt i løpet av 2008.

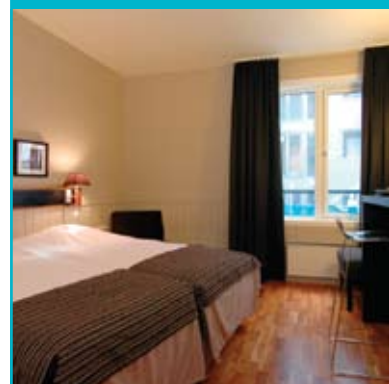
Petroleum

Norske bransjestandarder på petroleumsområdet, NORSOK, er utviklet parallelt med mange års teknologiutvikling i Nordsjøen. Disse holder et meget høyt internasjonalt nivå, og Standard Norge arbeider kontinuerlig med en internasjonalisering av disse som grunnlag for nye ISO-standarder. Standardene vil være viktige elementer i verktøykassen til det næringslivet som er tenkt å skulle utvikle seg i de sårbare Nordområdene. Standard Norge er sentral når det gjelder å formidle kunnskap om vesentlige standarder for å sikre aktiv næringsutvikling og forsvarlig ressursforvaltning inn mot regjeringens Barents 2020-satsing.

Sektorstyret Petroleum er avgjørende for samarbeidet mellom bransjen og Standard Norge, og spiller en sentral rolle når det gjelder tilgang til ressurser, og prioritering av oppgaver og hvordan ressursene skal benyttes.

Petroleumsstandardiseringen internasjonalt foregår ISOs tekniske komité ISO/TC 67 Materials, equipment and offshore structures for petroleum, petrochemical and natural gas industries. Komiteen, med underkomiteer og arbeidsgrupper, omfatter mer enn 1 000 eksperter fra over 50 nasjoner. I 2007 ble 20 standarder publisert. Totalt har ISO/TC 67 utgitt 143 standarder siden 1991.

Den norske petroleumsindustrien med et betydelig antall engasjerte eksperter er viktige bidragsytere i den internasjonale standardiseringen, og Norge har nå 108 posisjoner innenfor ISO/TC 67. Målet er at internasjonale standarder skal dekke næringens behov, og dermed re-

Choice-hotellene velger ISO 14001

Choice Hotels Scandinavia AS arbeider for å utvikle et miljøstyringssystem etter den internasjonale standarden ISO 14001. Sertifiseringen av hoteller etter standarden vil starte i 2008. I Norge utgis standarden som Norsk Standard under betegnelsen NS-ISO 14001.

- Det finnes flere gode miljømerkeordninger som dokumenterer et selskaps miljøarbeid. Vi har valgt det internasjonalt anerkjente ISO 14001, fordi det passer best for de visjoner og aktiviteter selskapet skal iverksette, sier eier og styreleder Petter A. Stordalen i en pressemelding.

Standardkontrakt for håndverkstjenester og boligbygging

Alt for få tegner skriftlig kontrakt med håndverkeren i forbindelse med oppdrag som ofte koster mange tusen kroner. Dersom det er mangler ved det utførte arbeidet, eller det ikke blir ferdig i tide, står forbrukeren svakt.

På forbrukerportalen.no uttaler underdirektør Roger Helde i Forbrukerrådet at mange reklamasjoner kunne vært unngått hvis håndverkerne i byggebransjen hadde brukt standardkontraktene 3501 og 3502. - Dette er kontrakter fra Standard Norge som håndverkerbransjen selv har framforhandlet i samarbeid med Forbrukerrådet, sier han.

I tillegg er det også utarbeidet sju avtaleblanketter for kontrakter om oppføring eller kjøp av bolig, eller kjøp av byggesett. Det sikrer forbrukeren at bestemmelsene i bustadoppføringslova og avhendingslova som er fastsatt for å beskytte forbrukerne, blir anvendt i kontraktsforholdene.

dusere behovet for nasjonale standarder og bransjestandarder. Felles internasjonale standarder vil gi positive økonomiske effekter ved anskaffelser til virksomheten på norsk kontinentalsokkel og gi økte muligheter for norske leveransere til oppdragsgivere utenfor Norge.

Det er norsk leder i én av underkomiteene (ISO/TC 67/SC 3), mens antall ledere i arbeidsgruppene har økt fra 8 til 10 i 2007. Norske representanter har hatt lederoppgaver eller andre sentrale oppgaver i forbindelse med 6 av de 20 standardene som er utgitt i 2007. ISO 15138 Heating, ventilation, and air-conditioning ble utgitt i 2007, og Norge ledet gruppen der standarden ble utarbeidet.

Deltakelse og påvirkning innenfor standardisering knyttet til undervannsanlegg har vært prioritert også i 2007. Dette området er særlig viktig for norske utbyggingsprosjekter og leverandørbedrifter. Petroleumsindustrien i Norge har behandlet 58 forslag til avstemming i 2007.

Arbeidet med å utvikle en standard for Production Assurance and Reliability Management er videreført, og standarden for Collection and exchange of Reliability and Maintenance Data for equipment ledes av norske aktører. Norsk kompetanse og norske bransjestandarder (NORSOK) danner grunnlaget for det internasjonale arbeidet.

Standard Norge har i 2007 sendt forslag om tre nye ISO-prosjekter. Den norske bransjestandarden for kompakte rørflenser, NORSOK L-005 Compact Flanged Connections ble foreslått som basis for et nytt standardiseringsprosjekt i ISO, og avstemmingen endte med vedtak om nytt arbeid. Forslaget om en ny internasjonal standard for Offshore-Containere, basert på EN 12079-serien ble godkjent, og forslaget om en ny

ISO 13628 – Part 15 Subsea structures and manifolds ble også godkjent. Alle arbeidene skal ledes av norske prosjektledere.

Bygg, anlegg og eiendom

Sektorstyret BAE er avgjørende for samarbeidet mellom næringen, myndighetene og Standard Norge, og spiller en sentral rolle når det gjelder tilgang til ressurser og opprettelsen av nye komiteer, prioritering av oppgaver og hvordan ressursene skal benyttes.

En stor del av oppgavene i 2007 hadde tilknytning til EU-direktiver og var dermed knyttet til norske forskrifter. Tre områder er spesielt viktige for norsk BAE-næring og norske myndigheter:

- Harmoniserte produktstandarder etter Byggevaredirektivet
- Ferdigstillelse av felleseuropeiske standarder (Eurokoder) for analyse og design av konstruksjoner
- Arbeid med nye felleseuropeiske standarder etter det Bygningsenergidirektivet som trådte i kraft i Norge i januar 2006.

Byggvirksomhet

Norge har ledelsen og sekretariatet for hovedkomiteen og flere underkomiteer i ISO/TC 59 Building construction. I 2007 har vi jobbet med å forankre arbeidet i ISO/TC 59 hos aktører i norsk BAE-næring. I august arrangert vi et seminar om universell utforming i samarbeid med Statens bygningstekniske etat og Husbanken, der aktiviteten i ISO/TC 59 ble knyttet opp mot utviklingen i norsk regelverk, informasjonsteknologi og BAE-næring. Seminaret hadde over 60 påmeldte, og tilbakemeldingene var svært positive.

Etter forslag fra Sør-Afrika ble det i 2007 startet opp et arbeid med å lage internasjonale standarder for public procu-

rement (offentlig innkjøp/ anskaffelser) knyttet til bygge- og anleggsvirksomhet. Vi jobber fortsatt med å rekruttere en norsk ekspert til å delta i dette arbeidet.

Brannsikkerhet og -risiko

Nesten alle byggevarer må dokumentere sine egenskaper i forhold til brann for å kunne markedsføres på det norske og europeiske markedet (CE-merkes). Av den grunn var det avgjørende at også den siste klassifiseringsstandard, NS-EN 13501-4, ble ferdig i 2007. Det kan være svært kostbart, spesielt for mindre produsenter, å prøve alle variantene av et produkt. Derfor har det i 2007 vært en viktig oppgave å jobbe videre med standarder som angir hvor store avvik som kan aksepteres for at prøvingsresultatene kan godkjennes.

Standard Norge arbeidet i 2007 med å forbedre og utvide anvendelsesområdet for risikostandarden, NS 5814. Det vil bli en generisk standard til bruk på de fleste områder, og den vil få konsekvenser for den eksisterende standarden NS 3901 Risikoanalyse av brann i byggverk. Revisjonsarbeidet for NS 3901 vil derfor starte i 2008.

Løfteinnretninger

En standard for oppgradering av sikkerheten på rulletrapper og rullende fortau ble ferdigstilt, og kommer på avstemming i 2008. Dessuten ble et svært viktig arbeid med å samle dagens standarder for elektriske og hydrauliske heiser til en standard startet i 2007.

Standard Norge har deltatt i ISO-arbeid i forbindelse med standard for energibruk i heisanlegg. Hovedoppgaven har vært å tilpasse arbeidet til også å tilfredsstille det europeiske bygningsenergidirektivet. En enkel beregning for verifisering av energibruk er nå slutført, og arbeidet med en mer sofistikert metode er godt i gang.

Standard Norge leder et nordisk samarbeid innenfor standardisering og regelverk for løfteinnretninger (INSTA-M Hiss). Dette samarbeidet legger stor vekt på å koordinere standpunkter til nye standardforslag som har felles interesse for bransjen i Norden. INSTA M Hiss og European Lift Association (ELA) besluttet i 2007 å etablere en web-portal for registrering av ulykker og hendelser på løfteinnretninger. Ved å gjøre denne søkbar kan bransjen, myndighetene og tekniske kontrollorgan overvåke utviklingstrekk, og dermed ha en mulighet til å vurdere endringer i regelverk og tekniske løsninger med den hensikt å redusere antall ulykker og hendelser.

Forvaltning, drift og vedlikehold av byggverk

I 2005 startet Standard Norge et nytt standardiseringsprogram innenfor Facility Management (FM). I 2007 fikk Standard Norge avklart at fasilitetsstyring skal være den norske termen for FM. Programmet har spesielt ansvar for å følge opp europeisk standardiseringsarbeid. I 2007 ble det igangsatt flere nye standardiseringsprosjekter. De viktigste følges aktive av norske eksperter. To standarder som omhandler terminologi og innhold i en FM-avtale, ble i 2007 oversatt til norsk.

Arealberegninger

Standarden NS 3940 Areal- og volumberegninger er referansestandard for måling av areal i bygninger. Standarden er svært viktig for BAE-næringen, myndigheter og forbrukere. Begreper fra standarden brukes blant annet ved omsetning av boliger, energiberegninger, akustiske beregninger, og i GAB-registeret til Statens Kartverk. Etter en omfattende revisjonsprosess ble en ny utgave av NS 3940 utgitt i 2007. Termen boligareal (BOA) er ute av standarden etter vurderinger med blant annet forbrukermyndighetene og Boligtakstut-

Standard om styringssystem for veitrafikksikkerhet

Vi er avhengige av at både personer og gods transporteres raskt og hensiktsmessig. Samtidig er vi svært opptatt av trafikksikkerheten. Flere land, blant annet Norge, har en visjon om det ikke skal forekomme dødsulykker eller ulykker med livsvarig skadde i trafikken. For å oppnå dette må aktuelle aktører samarbeide om planlegging, gjennomføring og oppfølging av tiltak. En standard om styringssystem for veitrafikksikkerhet kan være et hjelpemiddel i arbeidet.

Standard Norge holdt et møte om det foreslåtte prosjektet "Road-traffic safety management systems – Requirements with guidance for use" i desember. Planen er at en framtidig standard skal være forenlig med andre internasjonale standarder for styringssystemer, som ISO 9001 og ISO 14001. Den skal egne seg som grunnlag for sertifisering, uten at sertifisering legges inn som et krav.

EU vil fremme FoU i en ny standardiseringsstrategi
EUs nye visjon "Det indre marked i det 21. århundre" ble lagt fram 19. november. Der kommer det fram at EU vil utarbeide en ny standardiseringsstrategi som skal fremme forsknings- og utviklingsarbeid.

Standardiseringsstrategien skal først og fremst medvirke til at FoU-resultater finner vei til markedene, og den skal få fart på bruken av energibesparende teknologier. Visjonen legger for øvrig vekt på å styrke forbrukernes rettigheter og øke kvaliteten på sosiale ytelser.

Den framhever også små og mellomstore bedrifter og foreslår å utarbeide en "Small Business Act" (lov om små virksomheter) som skal gjøre det enklere å drive småbedrifter. Den skal redusere administrative byrder, i høyere grad gi SMBer adgang til EU-programmer, øke deres andel i offentlige kontrakter, og begrense hindringene for aktiviteter over landegrensene.

valget som har arbeidet på oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet. Det er forventet at den nye standarden vil redusere antall konflikter knyttet til oppmåling av boliger.

Elektro og automasjon

Standard Norge har i 2007 deltatt aktivt i internasjonalt standardiseringsarbeid innenfor elektro og automasjon. Det er bred deltakelse både internasjonalt og i nasjonale komiteer som følger det internasjonale arbeidet. Arbeidet med en ny ISO-standard for anskaffelse, prøving og drift av integrerte tekniske installasjoner (Smarthus) videreføres. Den norske standarden, NS 3935 ITB, er med som grunnlagsdokument for arbeidet i ISO. Det forventes at ISO-standarden blir ferdig i 2009.

Energibruk, inneklima og ventilasjon

Standard Norge har en bredt sammensatt komité som har fulgt arbeidet med implementeringen av bygningsenergidirektivet i Norge. Komiteen har utarbeidet forslag og innspill til arbeidsplaner og det øvrige implementeringsarbeidet norske myndigheter har ansvaret for. I løpet av 2007 har komiteen vurdert og gitt kommentarer til mange europeiske standarder som har vært på høring. Vi har erfart at norske interesser og synspunkter langt på vei er ivaretatt ved utarbeidelsen av standardforslagene. Dette viser hvor viktig det er å delta i de faglige diskusjonene og på internasjonale møter.

Standard Norge har med støtte fra NVE og BE gjort en totalrevisjon av NS 3031 som omfatter den nasjonale beregningsmetoden for bygningers energiytelse. NS 3031 ble fastsatt i oktober 2007 og kompletterer de europeiske standardene.

Standard Norge har sekretariatet for en ISO-komité som utarbeider og vedlikeholder beregningsstandarder innenfor

bygningers energibruk. Standarden ISO 13790, som omfatter beregningsregler for bygningers energibehov til oppvarming, er under revisjon slik at den også skal omfatte energibehov til kjøling. Den ble klargjort og sendt på endelig avstemming i 2007.

Konstruksjonsteknikk

Arbeidet i 2007 har vært dominert av å ferdigstille felles europeiske standarder for prosjektering av konstruksjoner, Eurokoder, samt implementeringen av disse i Norge. Eurokodene er en serie på 58 standarder som dekker pålitelighet, laster og alle konstruksjonsmaterialer. Ved utgangen av 2007 var alle disse ferdige fra CEN.

Eurokodene er lagt til rette for at de enkelte land skal ha innflytelse på sikkerhetsnivå, bestandighetsforhold, samt nasjonale klimatiske forhold og annet gjennom bruk av nasjonalt bestemte parametere som gis i nasjonale tillegg. Arbeidet med de nasjonale tilleggene er godt i gang, og vil være en betydelig oppgave de kommende årene sammen med oversettelse av standardene til norsk. Ved utgangen av 2007 var de første nasjonale tilleggene ferdige, og ytterligere andre ble sendt på høring. De første standardene vil være klare til utgivelse i norsk versjon med nasjonalt tillegg på nyåret 2008.

Informasjon om de nye Eurokodene til norsk BAE-næring er en stor og viktig oppgave. Standard Norge har derfor i 2007 jobbet med et eget nettsted med informasjon, www.eurokoder.no, som har vært tilgjengelig siden starten av 2007.

Kontrakter, blanketter og prosjektdokumenter

Arbeidet med kontrakter og blanketter har i 2007 vært preget av revisjoner av sentrale kontraktsstandarder, samtidig

som det er startet opp flere nye, viktige prosjekter.

Oppgaven med å revidere deler av NS 8405 Norsk bygge- og anleggskontrakt har tatt lenger tid enn forventet, men på slutten av 2007 kom man til enighet på sentrale punkter, og den reviderte NS 8405 er klar for å bli sendt på høring (skjer våren 2008).

De reviderte byggblankettene til bus-tadoppføringslova og avhendingslova ble sendt på høring i oktober 2007, og blir ferdigstilt våren 2008. De endelige dokumentene vil bli utarbeidet som elektroniske blanketter, i samsvar med ny blankett-teknologi.

Forslaget til revidert kontraktsstandard for kjøp av byggevarer, NS 3409, med tilhørende blankett, ble sendt på høring i oktober 2007. Den nye standarden skal ferdigstilles våren 2008, og vil endre nummer til NS 8409.

I januar 2007 startet arbeidet med revisjon av NS 3434, for å utarbeide nye, praktiske blanketter for overtakelsen av bygg og anlegg. De nye blankettene omfatter både blanketter for forbruker- og næringsforhold.

Arbeidet med en ny kontraktsstandard for park- og landskapsanlegg, ble påbegynt i mai 2007. Den vil omfatte skjøtsel og drift. I mars 2007 påbegynte man arbeidet med å utarbeide en ny kontrakt for skogsdrift.

NS 3420 Beskrivelsessystem

NS 3420 inneholder beskrivelsestekster med tekniske bestemmelser for bygg, anlegg og installasjoner. Den består i dag av 33 deler (papirversjonen). Standarden leveres også digitalt, og databasutgaven benyttes av eksterne programvareleverandører som har avtale om kommersiell bruk.

Det aller meste av arbeidet i 2007 har vært knyttet til hovedrevisjonen (versjon 4.0) av NS 3420. Den nye versjonen av standarden vil bli utgitt i 2008. I tillegg ble utgave 3.6 av standarden utgitt i 2007 med tre reviderte og én ny del.

Vannforsyning, sanitær- og avløpsteknikk

Det har i 2007 vært stor aktivitet på dette området, og mange standarder er sendt på høring. I tilknytning til det europeiske arbeidet er det fastsatt hele 52 standarder i 2007. Norge har sekretariat og leder CEN/TC 155/WG10 Polyolefine systemer. Denne arbeidsgruppen har i 2007 utarbeidet et standardforslag (prEN 1852-1) og et forslag til teknisk spesifisering (prEN 1852-2) som er sendt på høring. Forslagene ventes publisert i 2008.

Byggevarer

I de nærmeste årene vil de fleste byggevarer bli CE-merket. Hva som kreves av byggevarerne og byggevareprodusentene, står i de harmoniserte europeiske standardene. Etter en overgangsperiode vil samsvar med myndighetenes krav ikke lenger kunne dokumenteres på annen måte enn ved bruk disse standardene.

For noen byggevarer utarbeider Standard Norge nasjonale standarder og tillegg som supplerer de europeiske standardene. I 2007 har vi utarbeidet nasjonale tillegg til produktstandardene for vegasfalt og tilslag. Der står det blant annet hvilke av egenskapene i produktstandardene som norske myndigheter krever dokumentert.

Det ble i 2007 startet et samarbeidet med industrien, blant annet Elkem og Fesil vedrørende silika, og Norge overtok ledelsen av en europeisk komité for limtre. Denne ledes av Dynea.

Vellykket første møte i ISO/TC 234 Fisheries and Aquaculture

Bergen var møtestedet for starten på arbeidet i den nye ISO-komiteen som skal utvikle internasjonale standarder for fiskeri og akvakultur. Møtet, under god ledelse av Svein Ludvigsen, ble holdt 9. – 11. oktober, og var et etableringsmøte der det viktigste var å diskutere og utarbeide komiteens forretningsplan og organisasjonsstruktur. I alt deltok 54 personer, og 13 nasjoner var representert i Bergen: Canada, Danmark, Finland, Frankrike, India, Island, Israel, Nederland, New Zealand, Norge, Thailand, Storbritannia og USA.

Regjeringens eSporingsprosjekt er i gang

"eSporingsprosjektet" skal utvikle systemer for å fjerne utrygg mat fra markedet. 6. desember ble det holdt oppstartseminar med 160 deltakere, deriblant Standard Norge.

Landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen poengterte at prosjektet er sentralt i regjeringens matpolitikk, og at det har klart å forene representanter fra hele matverdikjeden. Her deltar representanter fra primærprodusenter til lands og til vanns, næringsmiddelindustrien, forsknings- og utviklingsmiljøer, IKT-siden og standardiseringen.

Standarder og standardisering være et nyttig verktøy i dette prosjektet, både i forhold til den teknologiske platformen og innenfor de mer fagspesifikke områdene. De såkalte tracefish-standardene som gir spesifisering for informasjonsregistrering av villfanget fisk og oppdrettsfisk, er eksempel på standarder som allerede er utviklet.

buildingSMART og digital byggeprosess

BAE-næringen har betydelige utfordringer med å redusere kostnader og øke effektiviteten og kvaliteten for bedre å møte internasjonal konkurranse. Gjennbruk av informasjon og interoperabilitet er vesentlig i denne sammenheng. Internasjonalt er det buildingSMART-teknologi basert på ISO-standarder som får størst oppmerksomhet. Dette er et område der norsk BAE-næring er helt i front internasjonalt. Standard Norge har i 2007 fortsatt å delta aktivt i det norske buildingSMART-prosjektet. Vi leder arbeidet med oppbygging av et internasjonalt referansebibliotek (IFD-Library) i samarbeid med USA, Canada og Nederland. IFD Library har i 2007 fått internasjonal forankring i IAI International, som forvalter og utvikler buildingSMART-teknologien.

Standard Norge leder også et arbeid med tilpasning av buildingSMART-teknologien til samferdselsområdet. Dette oppdraget gjennomføres på oppdrag fra Statens bygningstekniske etat, i tett samarbeid med flere aktører både nasjonalt og internasjonalt.

Det norskledede EU-nettverksprosjektet STAND-INN, som skal se på bruk av buildingSMART-teknologi for implementering av standarder, ble startet høsten 2006. Standard Norge deltar i prosjektet og sitter i styringsgruppen. Dette prosjektet har publisert en lang rekke rapporter i 2007, og har planlagt en serie workshoper nasjonalt og internasjonalt for å spre resultatene fra prosjektet. Disse vil bli gjennomført i 2008.

Kommunikasjon og media

Standard Norge har også i 2007 hatt sterk fokus på å synliggjøre verdien av standarder og standardisering. Vår kommunikasjonsstrategi er forankret

i visjonen: "Din veiviser i en verden av muligheter".

Medieomtale

Medieovervåkingen viser at vi hadde 236 treff på Standard Norge i elektroniske medier siste år. I tillegg har vi hatt en rekke treff på ulike norske standarder, både i elektroniske og trykte medier. Spesielt fikk Standard Norge oppmerksomhet på disse sakene: Åpne dokumentstandarder (IKT), e-sporing og RFID-teknologi, sikkerhetsutstyr, refleksestiver, hjelmer osv., fisk og oppdrettsanlegg, smarthusteknologi, coaching, arealstandarden (NS 3940), energistandarden (NS 3031), vedlikeholdsstandardisering – Forvaltning, drift og vedlikehold, NS-INSTA 800 Rengjøringskvalitet, kontraktsstandarder, universell utforming, emballasje, lekeplussutstyr og miljø.

Oppslag i de store riksmidlene var knyttet til forbrukerrelatert saker som refleksestiver, standardkontrakter for håndverkstjenester, vedfyring, areal og netthandel.

Vi har bidratt med faglige artikler til fagtidsskrifter som for eksempel Byggeindustrien, FDV-Nytt, Teknisk Ukeblad, DSB-Magasinet, Arkitektnytt, VVS-aktuelt, Lakkseglet (takseringsbransjen), BE-Nytt, Ukeavisen Ledelse og ISO Focus.

Arrangementer

Standard Norges ansatte holdt 54 foredrag og presentasjoner for eksterne miljøer i 2007. Vi holdt 14 kurs i samarbeid med salgsselskapet vårt, Pronorm, og bidro på 20 eksterne kurs. I tillegg arrangerte vi 19 fagseminarer og temamøter alene eller i samarbeid med andre. Blant annet arrangerte vi 1. november et seminar om miljøkommunikasjon i

samarbeid med NHO og kommunikasjonsbyrået Argument. 100 personer hovedsakelig fra norsk næringsliv deltok på arrangementet, og mange representerte toppledelsen i sine virksomheter.

I forbindelse med representantskapsmøtet i mai arrangerte vi en workshop for kunder og interessenter knyttet til Nasjonal standardiseringsstrategi. 81 engasjerte personer fra et bredt spekter av våre interessenter deltok på arrangementet, og mange innspill herfra har blitt tatt inn i arbeidet med Nasjonal strategi.

Det er viktig å få nye deltakere inn i standardiseringsarbeidet. I 2007 arrangerte Standard Norge derfor opplæringskurs rettet mot nye aktører. Men det er tungt å få til en bredde i deltakelsen. Standardisering er langsiktige satsinger, og med et svært høyt aktivitetsnivå i næringslivet og mangel på kompetent arbeidskraft er det naturlig at kortsiktige behov prioriteres.

Standard Norge deltok i 2007 på flere messer og konferanser med stand og informasjonsmateriell. Dette gjaldt blant annet NHOs Småtinget, Kvalitetsdagene, Aqua Nor og Bygg Reis Deg.

Web

Nettstedet standard.no har ca. 50 000 besøkende i måneden. Unike besøk er i overkant av 30 000. De som kommer direkte inn på nettstedet (uten søkemotor eller via henvisningsnettsted), utgjør en andel på ca. 35 %. Andelen av trafikken som kommer fra henvisningsnettsteder, er også på rundt 35 %. Rundt 30 % kommer via søkemotorene. Portalen blir mest besøkt, mens petroleumssidene og sidene for bygg, anlegg og eiendom kommer som nummer to og tre.

Arbeidet med en webstrategi for Standard Norge ble påbegynt i desember 2007. Det ble i tillegg lagt videre planer slik at Standard Norge i løpet av 2008 skal ha en ny og brukervennlig webløsning på plass.

Faktaark og brosjyrer

Siste år har Standard Norge hatt en stor produksjon av faktaark. Vi har laget faktaark knyttet til eurokoder, fiskeri og havbruk, forbrukersaker, forvaltning, drift og vedlikehold, helse, miljøstyring, risiko, samfunnsansvar, sjøsikkerhet og SMB. I tillegg har vi produsert virksomhetseksempler med utgangspunkt i ulike virksomheters erfaring med standarder og standardisering (Alloc, Dynea, Reflectil og Rådgivande Agronomar). Vi produserte også en egen brosjyre om kvalitet (ISO 9000).

Framtidig internasjonal standard for prosjektledelse

ISO har opprettet en ny komité for prosjektledelse. Komiteen skal utarbeide en internasjonal standard, ISO 21500. Det er norsk deltakelse i ISO-arbeidet, og en norsk speilkomité som skal følge prosjektet, er etablert.

Initiativet til å opprette komiteen er tatt av Storbritannia og USA i samarbeid. Planen er at standarden delvis skal bygge på en eksisterende britisk standard og inneholde begrepsapparat og prosessbeskrivelser for prosjektledelse.

I ISO-komiteen er det opprettet tre arbeidsgrupper, for henholdsvis "terminologi", "prosesser" og "informativ veiledning". Den norske speilkomiteen har utpekt eksperter som spesielt følger arbeidet i hver av disse arbeidsgruppene. Gruppen som helhet får imidlertid tilgang til all informasjon fra alle arbeidsgruppene.

Standard Norges styre og representantskap

Styret i 2007:

Styreleder

Thor Håkstad

Nestleder

Adm. direktør Sverre A. Larssen,
Byggenæringens Landsforening

Styremedlemmer

Divisjonsdirektør Siri Bjerke,
Innovasjon Norge (til 9. mai)
LO-sekretær Trine Lise Sundnes,
Landsorganisasjonen i Norge (fra 9. mai)
Direktør Tor R. Skjærpe,
Petoro AS
Siv. ingeniør Jan-Erik Erichsen, Erichsen
Consulting
Sen. rådgiver Ingrid Bjotveit,
Statens forurensningstilsyn
Adm. direktør Nina Torp Høisæter,
Norlandia Omsorg AS
Prosjektleder Guri Kjørven,
ansattes representant
Siv. ingeniør Merete Holmen Murvold,
ansattes representant (til 9. mai)
Siv. ingeniør Jack Grimsrud, ansattes
representant (fra 9. mai)

Vararepresentanter

Avd. direktør Torill Tandberg,
Direktoratet for samfunnssikkerhet og
beredskap
Adm. direktør Erik Lund-Isaksen,
Forbrukerrådet

Obervatør

Ass. direktør Trond Sollie, Nemko AS
(fra NEKs styre)

Representantskapet i 2007:

Ordfører

Rådgiver Per Kragseth

Varaordfører

Adm. direktør Henry Nygård (til 9. mai)
Adm. direktør Dag Tørvold, Nemko AS
(fra 9. mai)

Valgkomiteen i 2007:

Direktør Per A. Syrrist, Peterson AS
Direktør Olav Berge,
Statens bygningstekniske etat
Konsulent Karl Nysterud (til 9. mai)
Divisjonsdirektør Siri Bjerke,
Innovasjon Norge (fra 9. mai)

Nye NS 3031 beregner all energi

Energiberegningsstandarden NS 3031 ble utgitt i desember etter revisjon, et verktøy VVS-rådgivere skal bruke til å regne ut energibehov og -ytelse i bygg, og sånn sett en aldri så liten "hverdagsbibel". Det har vært snakket mye om energikravene i nye teknisk forskrift (TEK). NS 3031 gir oppskriften på hvordan energikravene skal oppfylles, og mange i bransjen har ventet spent på denne reviderte standarden.

Mens den gamle versjonen av standarden bare tok for seg energibruk til oppvarming, ser den nye på hele byggets energisystem. Her er ting som vifter, pumper, kjøling og belysning med. Med den nye standarden kan man også ta hensyn til energieffektiviteten til varme- og kjølesystemene i bygget og beregne levert energi.

En annen av i nyhetene i den reviderte NS 3031 er beregning av CO2-utslipp og miljøeffekt.

Forkortinger, ord og uttrykk

Forkortelser forekommer ofte innenfor standardisering. Nedenfor er en oversikt over noen av de vanligste forkortelsene.

CE	Communauté Européenne	Merke for å vise at krav i direktiv er ivaretatt
CEN	Comité Européen de Normalisation/European Committee for Standardization	Den europeiske standardiseringsorganisasjonen
CEN BOSS	CEN Business Operations Support System	Elektronisk arbeidsverktøy for de som skal utarbeide standarder
CENELEC	Comité Européen de Normalisation Electrotechnique/European Committee for Electrotechnical Standardization	Den europeiske standardiseringsorganisasjonen på elektroområdet
DIS	Draft International standard	Forslag til en internasjonal standard
EN	Européen Norm/European Standard	Felles europeisk standard
ETSI	European Telecommunications Standards Institute	Europeisk standardiseringsorganisasjon på teleområdet
IEC	International Electrotechnical Commission	Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen på elektroområdet
INSTA	Internordisk standardiserings samarbeid	Forum for nordisk standardiserings samarbeid
ISO	International Organization for Standardization	Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen
ITU	International Telecommunication Union	Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen på teleområdet
NEK	Norsk Elektroteknisk Komite	
NS	Norsk Standard	
NS-EN	Europeisk standard som er fastsatt som Norsk Standard	
NS-EN ISO	Internasjonal standard som er fastsatt både som europeisk standard og som Norsk Standard	
NS-ISO	Internasjonal standard som er fastsatt som Norsk Standard	
NWIP	Forslag til nytt standardiseringsprosjekt	
prEN	Forslag til europeisk standard	
prNS	Forslag til Norsk Standard	
PT	Post- og teletilsynet	
SC	Sub Committee	Underkomité til en teknisk komité
SN	Standard Norge	
SN/K	Nasjonale standardiseringskomité	
TC	Technical Committee	Teknisk komité
WG	Working Group	Arbeidsgruppe

Fasilitetsstyring – nye europeiske standarder på norsk

Innenfor området Facility Management eller fasilitetsstyring som er blitt den norske oversettelsen, kom det i 2007 paraplystandard, NS-EN 15221, i to deler som er oversatt til norsk. De to delstandardene gjelder hovedsaklig avtaler om fasilitetsstyring som inngås mellom en klient og en ekstern leverandør av fasilitetstjenester, men de kan også brukes i de tilfeller der leverandøren er en intern enhet i en større organisasjon.

Bildereferanser

Omslag: Nicolas Tourenc
 9 Statsbygg
 10 Veidekke
 14 Nicolas Tourenc
 16 Nicolas Tourenc
 17 Telenor
 18 Jack Grimmsrud
 23 Dynea
 28 Nicolas Tourenc
 31 Choice Hotels
 32 Entreprenørforeningen - Bygg og Anlegg
 38 Veidekke

Sifrene viser til sidenummer, og referansen gjelder de små bildene i margin.

Standard Norge
Strandveien 18
Postboks 242
1326 Lysaker

telefon 67 83 86 00
telefaks 67 83 86 01

www.standard.no
info@standard.no

